

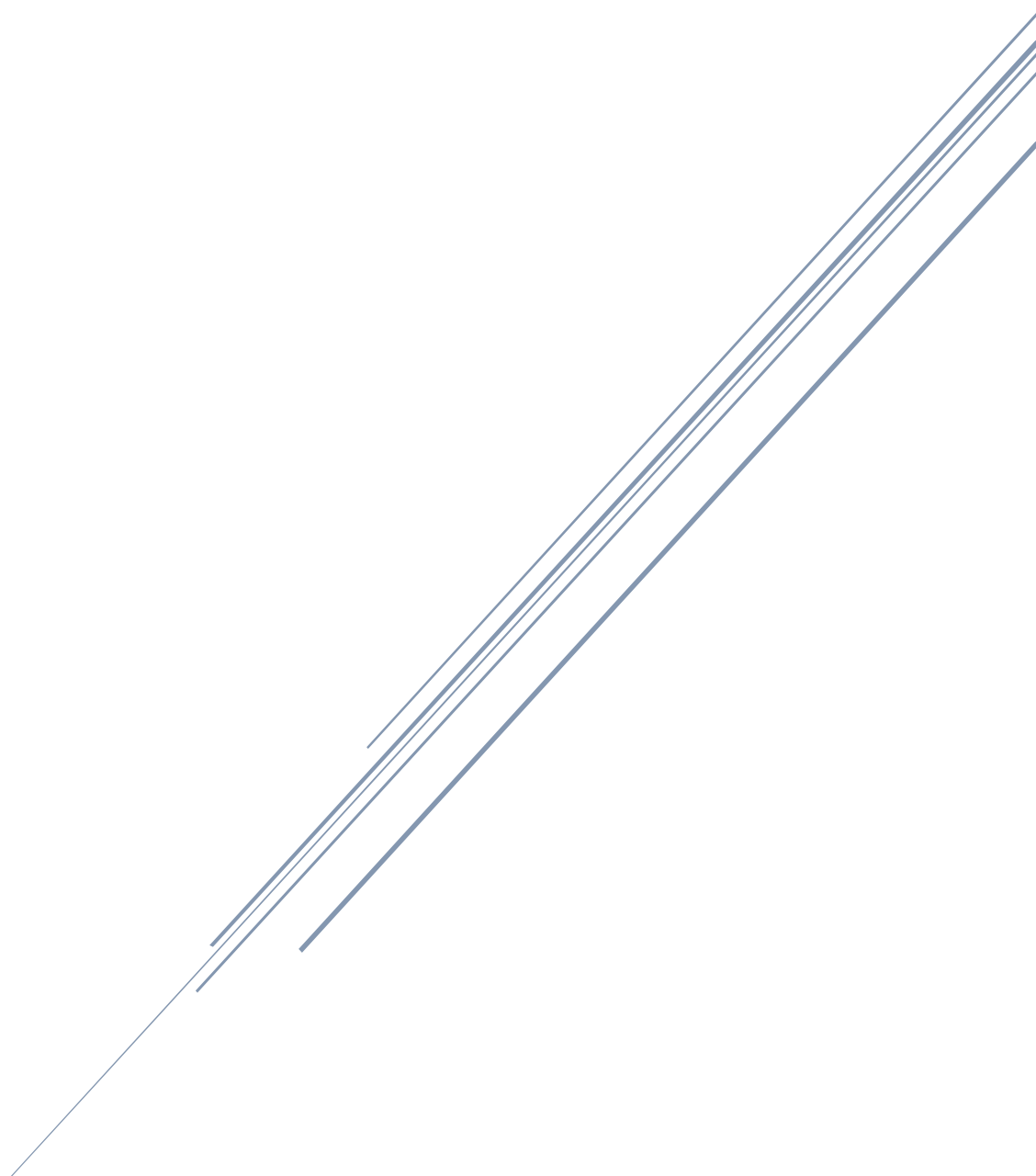
LISTA LUCRĂRILOR RELEVANTE

Nume Expert	Denumire produs/proiect
Nicolae Zaharia	Lider de echipă/autor/co-autor, Manager de Proiect al următoarelor lucrări/proiecte: • Potențialul de eficiența energetică al Republica Moldova, Secretariatul Energetică al CE; • Planul National de Acțiuni privind Eficiența Energetică (PNAEE) 2019 - 2021; • Actualizarea Planului de acțiuni pentru energie durabilă, mun. Chișinău; • Serviciile de performanță energetică în Republica Moldova, UNDP Moldova; • Evaluarea achizițiilor publice verzi și de servicii energetice în Republica Moldova, UNDP Moldova; • Mecanisme de încurajare a investițiilor în eficiența energetică a sectorului rezidențial, APE Moldova; • Expansion of Energy Efficiency and Renewable sources of energy credits to Moldova, NEFCO Finland; • Technical expertise and assessment of low-carbon projects in heating and water supply In Kazakhstan, UNDP Kazakhstan; • Support to development of legislative and regulatory basis for providing energy efficiency services and ESCOs in Belarus; • Regulation on efficiency requirements for hot water boilers; • Strategic Environment Pre-Assessment or Assessment of National Energy Efficiency Action Plan 2019-2021; • Regulatory Impact Assessment (RIA) on Regulation on Energy Audits and Auditors; • Regulatory Impact Assessment (RIA) of Regulation on energy auditing of big enterprises/companies; • Draft Government Decision for implementation of the Program for Renovation of Central Government Buildings (Article 5 of the Energy Efficiency Directive);

Exemple de lucrări, prezentate mai jos:

PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI

în domeniul eficienței energetice pentru anii 2019-2021

Elaborat:
SINERGETIKA

CUPRINS

1. CONTEXTUL POLITICII NAȚIONALE ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE	2
2. ANALIZA RETROSPECTIVĂ PENTRU ANII 2016-2018	2
2.1. ECONOMII DE ENERGIE FINALĂ	2
2.1.1. <i>Realizarea obiectivului de economisire a energiei finale</i>	<i>3</i>
2.2. INTESITATEA ENERGETICĂ A REPUBLICII MOLDOVA	5
2.3. ECONOMII DE ENERGIE PRIMARĂ	5
2.4. INVENTARIEREA OBIECTIVELOR DE PROMOVARE A DEZVOLTĂRII DURABILE	7
2.5. STABILIREA OBIECTIVELOR SECTORIALE ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE	8
2.5.1. <i>Schema de obligații de eficiența energetică</i>	<i>9</i>
2.5.2. <i>Clădirile deținute și/sau ocupate de autoritățile publice centrale.....</i>	<i>11</i>
2.5.3. <i>Obiectivele de energie primară</i>	<i>11</i>
2.6. PRINCIPALELE CARACTERISTICI ALE PREZENTULUI PLAN DE ACȚIUNI	12
2.6.1. <i>Lista măsurilor individuale planificate pentru perioada 2019-2021</i>	<i>12</i>
3. MĂSURILE DE REDUCERE A CONSUMULUI DE ENERGIE PRIMARĂ ȘI FINALĂ ÎN ANII 2019-2021.....	13
3.1. MĂSURI ORIZONTALE	13
3.2. MĂSURI ÎN SECTORUL CONSTRUCȚIILOR	27
4. INVENTARIEREA NORMELOR LEGALE DE PROMOVARE A EFICIENȚEI ENERGETICE.....	56
5. FINANȚAREA MĂSURILOR DE EFICIENȚĂ ENERGETICĂ.....	63

1. Contextul politicii naționale în domeniul eficienței energetice

O trăsătură caracteristică sectorului energetic al Republicii Moldova este procurarea unor volume semnificative de energie din import, dintr-o singură sursă și fără a apela sau a putea pune în aplicare instrumente de diversificare a căilor de aprovizionare, acoperind în astfel de condiții circa trei sferturi din consumul primar de resurse energetice. Din cauza consumului energetic relativ redus al țării și a indisponibilității de combustibili fosili, pînă în prezent nu a fost dezvoltată sectorul transformărilor energetice. În plus, construcția unor centrale electrice mari, care să sporească rolul sectorului transformări în balanța energetică a țării este puțin probabilă în următorii ani, având în vedere posibilitatea achiziționării energiei electrice ieftine din țările vecine, în condiții concurențiale, beneficiind în acest mod de anumite avantaje prin participarea la piața mai mare a Comunității Energetice.

În ceea ce privește economiile de energie și politicile de eficiență energetică, conjunctura a impus conștientizarea faptului că majoritatea economiilor de energie pot fi obținute din consumul final. Dat fiind faptul că sectorul de transformare aproape lipsește, Republica Moldova a stabilit obiectivul său primordial pentru anul 2020 în termeni de consum final, prin implementarea Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice și a Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, transpuse în Legea 139/2018 cu privire la eficiența energetică.

2. Analiza retrospectivă pentru anii 2016-2018

2.1. Economii de energie finală

Rezultatele și evoluțiile economiilor de energie finală estimate în baza abordării de jos în sus (bottom - up) a proiectelor implementate preponderent cu suportul Partenerilor de Dezvoltare pe parcursul anilor 2013-2017, conform informației disponibile, este prezentată în Figura 1. Metodologic, proiectele sau programele de finanțare care nu au raportat economiile de energie în baza unor estimări *ex-ante*, valoarea economiilor a fost apreciată în baza informației tehnice disponibile.

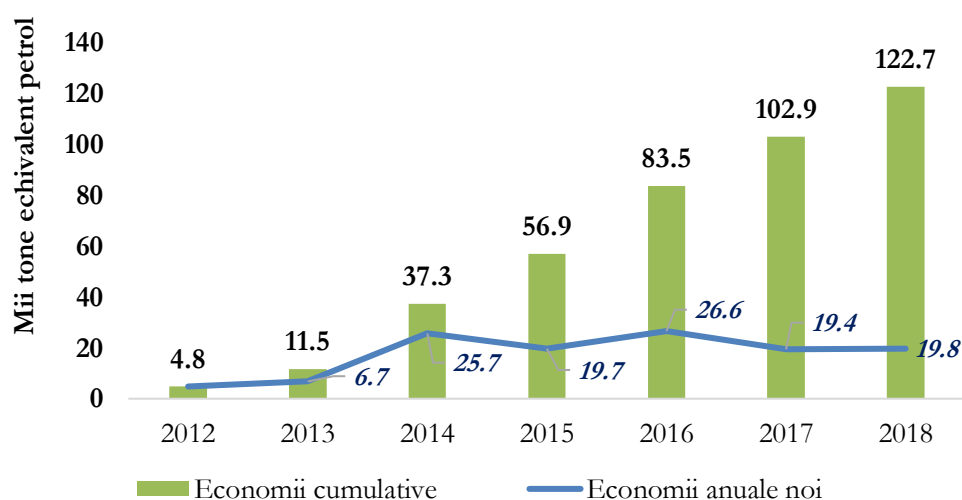

Figura 1 Evoluțiile economiilor de energie finale raportate aferente proiectelor implementate pe parcursul anilor 2014-2018 (ktep)

Estimarea economiilor de energie după metoda ex-ante, pentru eventuale măsuri de eficiență energetică finanțate de către băncile comerciale locale, conform unor ipoteze argumentate, este prezentată în tabelul 1.

Tabel 1. Valoarea estimată a investițiilor și economiilor de energie finală sprijinite financiar de băncile comerciale locale

Divizarea obiectivului pe sectoare	Resurse oferite de băncile comerciale locale (mil. MDL)			Economii de energie finală estimate (ktep)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rezidențial	388	460	647	3,59	4,46	5,99
Public (servicii)	2,3	1	1	0,02	0,01	0,01
Industrie	519	496	490	8,02	7,57	7,14
Transporturi	20	19	22	0,09	0,09	0,11
TOTAL	909,3	976	1.160	11,91	12,13	13,25

Sursa: Banca Națională a Moldovei, pentru care au fost aplicate un șir de ipoteze

Respectiv, valoarea sumară a economiilor de energie finală în toate sectoarele economiei naționale este prezentat în tabelul generalizator nr. 2.

Tabel 2. Valoarea sumară a economiilor de energie finală estimată conform abordării ex-ante

Divizarea obiectivului pe sectoare	Economii de energie planificate (ktep)			Economii de energie finală estimate (ktep)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rezidențial	40,1	48,12	56,14	15,87	20,33	26,33
Public (servicii)	27,8	33,36	38,92	15,32	22,56	27,94
Industrie	8,3	9,96	11,62	51,97	59,54	67,93
Transporturi	16,7	20,04	23,38	0,36	0,49	0,59
TOTAL	92,9	111,5	130,1	83,52	102,93	122,79

2.1.1. Realizarea obiectivului de economisire a energiei finale

Obiectivul stabilit pentru anul 2018 este de 130,1 ktep. Pornind de la informațiile disponibile, Republica Moldova poate raporta circa 122,8 ktep economii cumulative de energie finală în anul respectiv, ceea ce practic corespunde cu țintele stabilite, cu o deviere de 5,6%.

Valoarea economiilor efective ar urma a fi mai mari, dat fiind faptul că nu toate proiectele au raportat Agenției pentru Eficiență Energetică în timp util rezultatele obținute, unele din estimările făcute au urmărit descrierea celui mai pesimist scenariu posibil, iar măsurile de eficiență energetică finanțate din economiile gospodăriilor casnice, remitențe și alte surse, nu pot fi cuantificate.

Analiza factorilor care au influențat rezultatele descrise mai sus au permis stabilirea unor motivări argumentate, necesar a fi luae în considerare la elaborarea prezentului PNAEE, cât și la etapa de implementare a acestuia:

1) Sectorul rezidențial/public:

- Nu a fost elaborată și aprobată Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung (pentru blocurile rezidențiale și publice), care ar fi permis atragerea de resurse financiare necesare valorificării potențialului național de eficiență energetică din domeniul clădirilor;
- Nu a fost elaborat și aprobat cadrul secundar aferent Legii 128/2014 cu privire la performanța energetică a clădirilor, și în special a Metodologiei pentru calcularea nivelurilor optime din punctul de vedere al costurilor, Cerințele minime pentru performanța energetică a clădirilor și a componentelor acestora, Metodologia de calcul a performanței energetice a clădirilor, care ar fi permis punerea în aplicare a instrumentului „Certificatul de performanță energetică a clădirii” și promovarea edificiilor cu un consum redus de resurse energetice;

2) Sectorul rezidențial:

- Cadrul juridic/regulatoriu pentru sectorul rezidențial care ar putea contribui la obținerea unor economii relevante este în curs de elaborare. Prin urmare, nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale;
- Cadrul juridic cu privire la condiminii nu a fost aprobat și pus în aplicare, respectiv, mobilizarea resurselor financiare necesare intervențiilor în blocurile multietajate nu este susținută de legislația sectorială;

3) Sectorul public:

- Alocările de resurse financiare către sectorul public sunt insuficiente, iar mijloacele atrase din partea Partenerilor de Dezvoltare și care iau forma unor împrumuturi preferențiale nu sunt accesibile tuturor APL-urilor;
- Neînțelegerea și neaplicarea, de către subiecții APL, a instrumentelor de finanțare a măsurilor de eficiență energetică de către terțe părți;
- O mai mare atenție urmează a fi oferită sistemelor de iluminat public și altor servicii publice ce sunt descrise de un potențial de economii de energie înalt;

4) Sectorul industrie:

- Dimensiunea sectorului industrial în Republica Moldova este limitată. Prin urmare, chiar dacă presupunem că fondurile necesare (sub formă de granturi și împrumuturi preferențiale) sînt disponibile, potențialul încă neexploatat de economisire a energiei este limitat și cel mai probabil nu va atinge obiectivul sectorial calculat inițial.
- Lipsa unor mijloace financiare accesibile în perioada vizată de PNAEE 2016-2018, însoțită de criza bancară din anii 2014-2016 care au afectat sectorul industrial, precum și a au impus majorarea ratei dobânzii la împrumuturile în valută națională la un nivel neatractiv;

5) Sectorul transporturi:

- Măsurile pentru sectorul transporturilor (unul cu un potențial semnificativ) s-au axat pe elaborarea strategiei sectoriale și pe mobilizarea fondurilor necesare. Pînă în prezent nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale (cu excepția cîtorva proiecte mici);
- Proiectele sprijinite financiar de către Partenerii de Dezvoltare și care au fost focusate pe îmbunătățirea performanței energetice a sectorului feroviar sau al transportului public în mai multe municipii, nu au atins rezultatele scontate sau nu au intrat în fază activă.

6) Orizontal (public/rezidențial/industrie):

- Pe parcursul perioadei de raportare 2013-2015 nu au fost observate evoluții majore pe piața ESCO.

7) Orizontal:

- Sistemul de monitorizare și verificare încă nu este pus în aplicare (fiind propus ca măsură în prezentul Plan de acțiuni).

2.2. Intesitatea energetică a Republicii Moldova

Structura economică a țării, fondul imobiliar și parcurile auto învechite fac Republica Moldova una din cele mai energointensive țări în comparație cu țările din spațiul european. Totuși, în ultimii ani se observă o ușoară diminuare a intensității energetice influențată de investițiile în măsuri de eficiență energetică în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv industrial cât și sporirea valorii adăugate brute rezultate din sectorul serviciilor (sectorul IT, etc.).

Astfel, în figura 2 este prezentată evoluția intensității energiei primare și finale pentru ultimii ani.

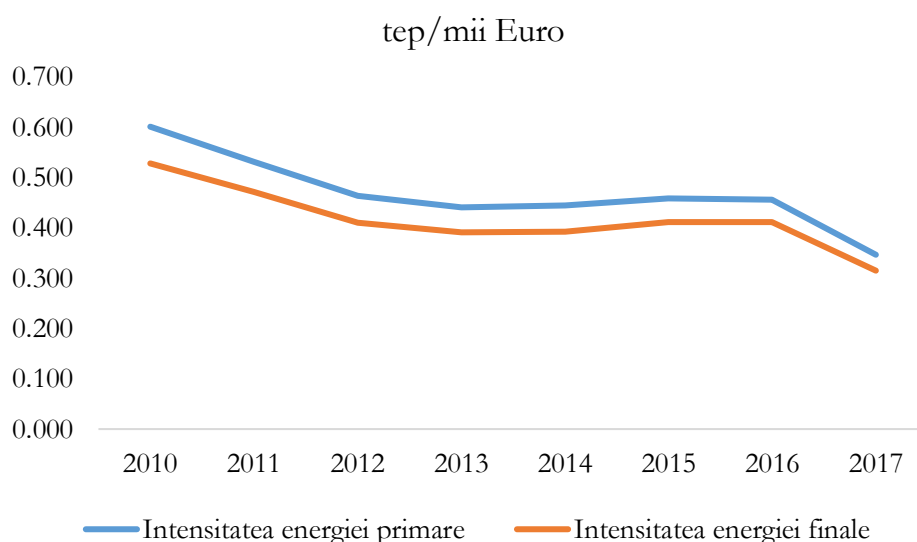

Figura 2 Evoluția intensității energetice a Republicii Moldova

2.3. Economii de energie primară

Evaluarea economiilor de energie primară, aferente sectorului energetic (transformări, cât și distribuția și transportul energiei), a fost asigurată prin aplicarea metodei bottom-up, în baza informațiilor oferite de către operatorii ce activează în domeniul energetic, cât și prin aplicarea metodei top-down, în condițiile în care informația primară nu este disponibilă. Datele respective sunt introduse în tabelul 3.

Tabel 3. Economii de energie primară aferente sectorului energetic (ktep)

Indicator/ an	Metoda de estimare a economiilor	2016	2017	2018
Energie electrică	„de sus în jos”	0,03	0,6	0,2

Energie termică	„de jos în sus”	0	1,2	0,24
Gaze naturale	„de sus în jos”	8,1	3,2	6,3
TOTAL	---	8,13	5,0	6,74

Notă: Estimarea economiilor de energie prin metoda „de sus în jos” a avut la bază rapoartele de activitate ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

1. În tabelul 4 este prezentată estimarea economiilor de energie primară prin conversia economiilor de energi finală, obținute prin aplicarea factorilor de converie stabiliți de NCM M.01.02:2016, valabile pentru sectorul construcțiilor/ clădiri, atât rezidențiale și publice.

Tabel 4. Economii de energie primară în sectorul clădiri

Indicator/ an	2016	2017	2018
Economii de energie primară	43,20	59,31	75,09
TOTAL	43,20	59,31	75,09

Valoarea sumară a economiilor de energie primară pentru perioada analizată este prezentată în tabelul 5.

Tabel 5. Valoarea sumară a economiilor de energie primară

Sectoare de consum	Economii de energie primară (ktep)		
	2016	2017	2018
S. transformări	8,13	5,0	6,74
S. rezidențial	22,48	28,80	37,30
S. public (servicii)	20,72	30,52	37,80
Industrie	55,40	63,48	72,35
Transporturi	0,36	0,49	0,59
TOTAL	107,09	128,29	154,78

2.4. Inventarierea obiectivelor de promovare a dezvoltării durabile

Documentele strategice/de planificare ale Republicii Moldova indică diferite obiective cu privire la reducerea consumului de energie, exprimate, de regulă, în procente, sau în valori absolute. Tabelul 5 prezintă obiectivele cu privire la eficiența energetică, care vizează perioada 2014-2020.

Tabel 6. Inventarul obiectivelor stabilite de diverse documente strategice ale Republicii Moldova

Nr. crt.	Căile de reducere a consumului de energie	Strategia Moldova-2020	Strategia de mediu pentru anii 2014-2023	Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030	Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020	Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020	Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Reducerea consumului de energie finală în toate sectoarele economiei naționale (față de 2009)			9% -2016, 20% -2020	20% -2020		
2.	Reducerea intensității energetice	10% -2020		10% -2020			
3.	Reducerea pierderilor în rețelele T+D energie electrică	până la 13% -2015, 11%- 2020		pana la 13% -2015, 11%- 2020	până la 7-10%, cu 5-8% pe an		
4.	Reducerea pierderilor în rețelele T+D gaze naturale			20% -2015, 39% -2020			
5.	Reducerea pierderilor în rețelele termice			2% -2015, 5% -2020			
6.	Reducerea consumului de energie în construcții	10%-2020		10% -2020			
7.	Ponderea SER ¹	10% -2015, 20% -2020	7 20% - 2020	10% -2015, 20% -2020	20% -2020	20% -2020, 17% conform legislației primare	
8.	Ponderea energiei din surse	10% -2020		10% -2020		10% -2020	

	regenerabile – energie electrică						
9.	Pondereea energiei din surse regenerabile-transp.		10%-2020	4% -2015, 10% -2020	10% -2020	10% -2020	
10.	Pondereea clădirilor publice renovate			10% -2020			
11.	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (1990)	25% - 2020	cel puțin 20% - 2020	25% - 2020	cel puțin 25% - 2020		cel puțin 64% - 2030

2.5. Stabilirea obiectivelor sectoriale în domeniul eficienței energetice

Ministerul Economiei și Infrastructurii, a promovat, în anul 2018, Legea cu privire la eficiența energetică nr. 139 din 19.09.2018 care transpune în totalitate Directiva 27/2012/UE privind eficiența energetică. La etapa elaborării proiectului de lege, Biroul Național de Statistică a publicat balanța energetică revizuită pe perioada anilor 2010-2016 care a avut impact și asupra obiectivelor naționale de eficiență energetică stabilite în legea prenotată, în special, datorită revizuirii consumului de biomasă în gospodăriile casnice.

Articolul 30, alin. (1) al Legii 139/2018 stabilește obiectivele naționale în domeniul eficienței energetice pentru anul 2020, la nivel ce nu vor depăși consumul de energie finală în valoare de 2796 mii tone echivalent petrol (ktep) sau de energie primară în valoare de 2968 ktep. Figura 3 prezintă viziunea Guvernului Republicii Moldova asupra consumului de energie până în anul 2020, stabilită în conformitate cu Legea nr. 139/2018.

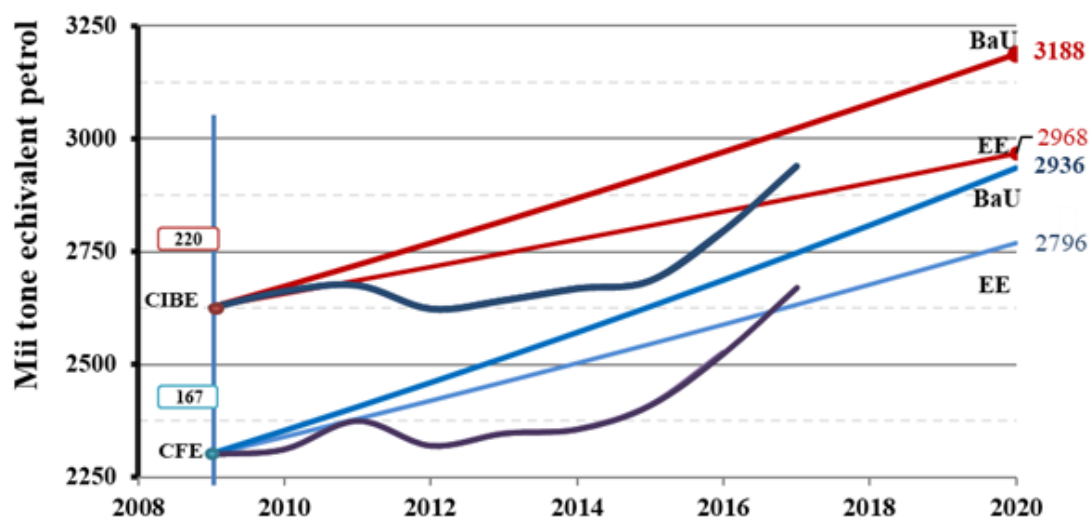

Figura 3. Prognozele consumului primar și final de energie pentru a. 2020

Având în vedere faptul că un plan de acțiuni în domeniul eficienței energetice stabilește un cadru de măsuri a fi întreprinse în limitele unui interval de 3 ani, tabelul 6 prezintă țintele

naționale de eficiență energetică pentru orizontul de timp 2021, precum și dinamică aferentă mai multor indicatori specifici pentru intervalul 2016-2020.

Tabel 7. Obiective de eficiență energetică, naționale și sectoriale, pentru anul 2021

Indicator	Obiective conform Legii 139/2018		Obiectivul PNAEE 2019-2021
	2019	2020	2021*
Obiectiv general	144,4	167,2	193,6
Clădiri guvernamentale (art. 14)	0,05	0,1	
Schema de obligații de eficiență energetică (art. 8)	12,23	24,46	
CIB [ktep]	2936	2968	2990
CFE [ktep]	2723	2769	2808
CFE - CLĂDIRI (rezidențiale)	62,33	72,2	83,6
CFE - INDUSTRIE	12,96	15,0	17,0
CFE - TRANSPORT	25,92	30,0	35,0
CFE - ALTELE (sectorul public)	43,18	50,0	58,0
Intensitatea energiei primare [tep/mie EUR]	0,22	0,19	0,17

Notă: Cadru legal al Republicii Moldova nu stabilește obiective/ținte în ceea ce privește reducerea intensității primare sau finale a energiei, acești indicatori fiind doar monitorizați de Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică. Valoarea obiectivelor pentru anul 2021, în lipsa unor valori stabilite de strategiile naționale, a fost obținută prin extrapolarea obiectivelor existente stabilite pentru anul 2020.

2.5.1. Schema de obligații de eficiență energetică

În vederea implementării Legii 139/2018 cu privire la eficiența energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii a inițiat elaborarea actelor secundare necesare, inclusiv a Programului privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice. Tabelul de mai jos reprezintă rezultatul calculelor efectuate pentru a evalua obiectivul de economisire a energiei care urmează a fi atins în perioada 2019 - 2021.

Tabel 8. Tintele de economii de energie din implementarea schemei de obligații de eficiență energetică

Media 2013-2015, ktep					1,746.67
Anul	Economii anuale, %	Economii anuale, ktep			Economii anuale totale, ktep
2019	0.7%	12,227	-	-	12,227
2020	0.7%	12,227	12,227	-	24,453
2021	---	12,227	12,227	---	36,681
Economii sumare totale 2017-2021					36,681

Notă: Obiectivul SOEE pentru anul 2021 ar urma a fi stabilit după transpunerea în legislația națională a prevederilor amendamentului adus de Comisia Europeană la Directiva 27/2012/UE cu privire la eficiența energetică

Având în vedere prevederea de la art. 8, alin. (5) al Legii 139/2018 cu privire la eficiența energetică, conform căreia obiectivul calculat în conformitate cu modalitatea descrisă în tabelul 8 și egal cu 12,227 ktep, acesta este redus cu 25% din contul economiilor de energie generate ca și urmare dezvoltării infrastructurii eficiente de alimentare cu energie termică și acțiunilor individuale noi, puse în aplicare începând cu 31 decembrie 2008, după cum au fost prezentate în tabelele 2 și 7. Astfel, făcând uz de prevederile de la art. 4, lit. a) și b) ale legii prenotate, obiectivul stabilit pentru instrumentul „schema de obligații în domeniul eficienței energetice” pentru anii 2019-2020 este de 9,17 ktep/an.

Ținând cont de prevederile art. 8, alin. 15) al Legii 139/2018 cu privire la eficiența energetică, conform cărora Guvernul poate decide, în baza propunerii organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu privire la utilizarea schemei de obligații, a altor măsuri de politică în domeniul eficienței energetice sau aplicarea combinată a acestora, în vederea realizării economiilor de energie estimate și prezentate în tabelul 8, tabelul de mai jos prezintă modalitatea în care obiectivul stabilit urmează a fi atins.

Tabel 9. Modalitatea de atingere a obiectivului de economii de energie finală stabilite pentru instrumentul de politici SOEE

Măsura de politici aplicabilă	2019	2020	2019	2020
	unități energetice /mii tone echivalent petrol/		unități monetare /milioane MDL/	
Obiectivul general	9,17	9,17	cca. 1.000	cca. 1.000
schema de obligații de eficiență energetică	0	0,5	0	52
alte măsuri de politică în domeniul eficienței energetice	9,17	8,67	cca. 1.000	950

Detalierea modalității de implementare a schemei de obligații de eficiență energetică, cât și a altor măsuri de politici menite să reducă din obiectivul stabilit față de SOEE, sunt prezentate în Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice în perioada 2019-2021, care va include:

- listarea părților obligate, definite în conformitate cu prevederile Legii 139/2018, cărora li se va impune obligația de a achita contribuții necesare pentru realizare măsurilor de eficiență energetică, și care include cca. 46 de întreprinderi, inclusiv 2 operatori ai sistemelor de distribuție a energiei electrice, 13 operatori ai sistemelor de distribuție a gazelor naturale și 31 de importatori de produse petroliere (benzină, motorină și gaze lichefiate);
- modalitatea de implementare a măsurilor de eficiență energetică de către Agenția pentru Eficiență Energetică în vederea atingerii obiectivului absolut stabilit pentru SOEE;
- sectoarele economiei naționale a fi sprijinite financiar de către instrumentele financiare gestionate de către Agenție, prioritate fiind acordată clădirilor din s. public;
- tipul măsurilor de eficiență energetică a fi implementate, prioritate fiind acordată renovărilor majore (intervenții la anvelopa clădirii, iar dacă este justificată, inclusiv asupra

sistemelor de ventilare și condiționare). Totodată, se va ține cont de durata de viață a tehnologiilor a fi utilizate;

- estimări cu privire la impactul măsurilor de eficiență energetică, stabilite conform modalității de jos în sus (ex-ante);

Agenția pentru Eficiență Energetică raportează, în conformitate cu art. 8, alin. (16), până la data de 31 mai a fiecărui an, cu privire la aplicarea schemei de obligații pentru anul calendaristic precedent.

2.5.2. Clădirile deținute și/sau ocupate de autoritățile publice centrale

În vederea punerii în aplicare a prevederilor art. 14 ale Legii 139/2018, Ministerul Economiei și Infrastructurii a inițiat elaborarea Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate, optând pentru renovarea majoră a clădirilor publice. În același timp, un spectru larg de măsuri alternative, precum campaniile de conștientizare, achizițiile publice durabile etc., rămân la dispoziția Guvernului pentru generarea de economii suplimentare.

În vederea elaborării Programului, Ministerul Economiei și Infrastructurii a fost desfășurat o inventariere a stocului de clădiri (cu suprafața utilă de peste 250 m²) închiriate sau ocupate de autoritățile publice centrale. Ca și rezultat a fost elaborată o listă finală care conține un număr de 215 de clădiri, cu o suprafață totală de 425,156 m².

Respectiv, obligația de a renova 1%/an din stocul de clădiri publice identificate și selectate în cadrul acestui exercițiu este egal cu 4,260 m², care va necesita o investiție evaluată la aproximativ 23 milioane MDL și care vor genera aproximativ 0,1 tep de economii de energie anual. Auditurile energetice care urmează a fi efectuate în această privință vor furniza date mai exacte în ceea ce privește efortul investițional necesar și impactul acesteia.

2.5.3. Obiectivele de energie primară

Obiectivele de energie primară stabilite până în anul 2020, atât pentru componenta pierderi la transport și distribuție, cât și în sectorul transformări, sunt prezentate în tabelul 8.

Tabel 10. Obiectivele de energie primară stabilite pentru a. 2020

Indicator	Scenariul <i>business-as-usual</i> , ktep	Scenariul eficiență energetică, ktep	Economii, ktep
Consumul de energie primară în anul 2020	3,188	2,968	220
Pierderile în faza de transformare a energiei și consumului propriu al sectorului energetic	120	109	11
Pierderile în distribuție	166	125	41
Consumul nonenergetic	39	39	-

2.6. Principalele caracteristici ale prezentului Plan de acțiuni

Prezentul Plan de acțiuni prevede întreprinderea unui șir de activități ce ar permite punerea în aplicare a prevederilor cadrului normativ sectorial și, în condițiile disponibilității unui suport financiar adecvat, să asigure atingerea obiectivelor naționale stabilite pentru domeniul eficienței energetice. Respectivele măsuri prevăd:

- 1) elaborarea și definitivarea cadrului normativ și de reglementare necesar, inclusiv a legislației secundare aferente eficienței energetice, performanței energetice a clădirilor, și anume a metodologiei de calcul a performanței energetice, stabilirea cerințelor minime de performanță energetică etc.;
- 2) consolidarea capacității instituționale de implementarea a politicilor, precum și a celor responsabile de planificarea la nivel local, precum și de inițierea, elaborarea și monitorizarea proiectelor de finanțare a eficienței energetice;
- 3) mobilizarea resurselor financiare necesare întru susținerea proiectelor și măsurilor de eficientizare a consumului în toate sectoarele economiei naționale;
- 4) îmbunătățirea procesului de culegere periodică, de prezentare și analizare a datelor în vederea susținerii procesului decizional și elaborării unor politici eficiente.
- 5) dezvoltarea pieței ESCO prin aplicarea contractelor de performanță energetică și dezvoltarea companiilor de servicii energetice (companii ESCO), precum și demonstrarea rolului principal al autorităților/ instituțiilor publice și creșterea eficienței în utilizarea resurselor de biomasă de care dispune țara;
- 6) restructurarea sistemului de transporturi, iluminare publică și de alimentare cu apă potabilă și evacuare a apelor uzate prevăzute în prezentul Plan de acțiuni reprezintă îndeplinirea intențiilor declarate/strategiilor elaborate/ proiectelor întocmite, dar care nu beneficiază de o dezvoltare suficient de rapidă, care să genereze rezultate tangibile în termeni de economii de energie;
- 7) creșterea importanței instruirilor și informării în domeniile relevante, dezvoltarea competențelor și a aptitudinilor necesare, precum și sensibilizarea publicului cu privire la beneficiile economisirii energiei.

După evaluarea rezultatelor primului și celui de-al doilea Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice, estimarea cost-eficienței măsurilor planificate și a disponibilității fondurilor și resurselor financiare, au fost scoase în evidență un șir de măsuri și activități care trebuie realizate în perioada următoare, după cum este prezentat în capitolul III.

2.6.1. Lista măsurilor individuale planificate pentru perioada 2019-2021

Lista măsurilor și programelor de reducere a consumului de energie propuse pentru actualul Plan de acțiuni și care ar contribui la atingerea obiectivelor Legii 139/2018 pe perioada 2019-2021, distribuite pe sectoare și dezvoltate în detaliu, sunt prezentate în capitolul III. Detalii despre acoperirea financiară a măsurilor propuse spre realizare, precum și prezentarea modului în care resursele urmează a fi distribuite pe ani, sunt oferite în capitolul IV.

3. Măsurile de reducere a consumului de energie primară și finală în anii 2019-2021

3.1. Măsurile orizontale

Măsurile orizontale includ măsuri noi prevăzute de Legea 139/2018 cu privire la eficiența energetică, precum și alte activități de pregătire a studiilor, de elaborare a cadrului legal/ normativ, de instruire și formare etc., care influențează diverse sectoare din economia națională prin promovarea eficienței energetice.

Totalitatea măsurilor individuale orizontale stabilite pentru perioada 2019-2021 sunt prezentate în Tabelul 11.

Tabel 11. Măsurile individuale orizontale

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2021 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
H.1.	Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali	Consumul final de energie în sectorul public	2019-2021	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.2.	Evaluarea potențialului național de eficiență energetică	Consumul primar și final în toate sectoarele economiei naționale	2019	N/a	N/a	Măsură existentă	Actualizarea și completarea analizei existente
H.3.	Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii cu privire la eficiența energetică	Consumul primar și final în toate sectoarele economiei naționale	2019	N/a	N/a	Măsură existentă	
H.4.	Implementarea instrumentului de M&V a economiilor de energie	Consumul primar și final în toate sectoarele	2019	N/a	N/a	Măsură existentă	Măsura H3 din PNAEE 16-18 revizuită/ adaptată

	(metoda bottom-up)	economiei naționale					
H.5.	Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice (ESCO)	Consumul primar și final în toate sectoarele economiei naționale	2019-2021	N/a	N/a	Măsură existentă	
H.6.	Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități de sensibilizare	Consumul final în toate sectoarele economiei naționale	2019-2021	N/a	N/a	Măsură existentă	
H.7.	Elaborarea auditurilor energetice de către companiile mari	Consumul final de energie în s. industrial	2019-2021	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.8.	Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor electrice	Consumul primar de energie (pierderi aferente transportului și distribuției energiei electrice)	2019	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.9	Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale	Consumul primar de energie (pierderi aferente transportului și distribuției gazelor naturale)	2019	N/a	N/a	Măsură nouă	
Suma economiilor				N/a	N/a		

Măsurile de consolidarea capacităților managerilor energetici raionali pentru perioada 2019-2021 sunt prezentate în tabelul 12.

Tabel 12. Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali
Indicele măsurii		H1
Descrierea	Categoria	Consolidarea capacităților instituționale
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Consolidarea capacităților instituționale ale managerilor energetici raionali, în vederea îmbunătățirii calității actului de implementare a politicilor de eficiență energetică la nivel local, precum și de realizare și monitorizare a inițiativelor de finanțare în domeniu. Majoritatea Autorităților Administrațiilor Publice Locale de nivelul II și-au desemnat proprii manageri energetici, a căror capacități trebuie îmbunătățite. În același timp, legislația națională încurajează numirea managerilor energetici la nivel de municipalitate/oraș – acțiune ce se înscrie în activitățile Guvernului de promovare a eficienței energetice la nivel local.
	Grupul-țintă	Managerii energetici raionali și locali
Informații despre implementare	Aplicare geografică	La nivel național
	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Elaborarea fișei de post model pentru managerii energetici raionali; 2. Facilitarea și sprijinirea autorităților publice locale de nivelul al doilea la identificarea și numirea managerilor energetici locali; 3. Organizarea și desfășurarea măsurilor de consolidare a capacităților managerilor energetici raionali; 4. Sprijinirea managerilor energetici locali în activitățile de elaborare a planurilor de acțiuni locale în domeniul eficienței energetice. 5. Întreinderea activităților de încurajare a APL de nivelul I să își desemneze manageri energetici

	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Politici și management în sectorul energetic” pentru anul 2019 (5801); 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică; 3. Bugetul autorităților publice locale; 4. Bugetele proiectelor/ programelor Partenerilor de Dezvoltare (proiectul GIZ ”Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”).
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică, Unitățile de implementare a proiectelor
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

Măsura cu privire la evaluarea potențialului național de eficiență energetică este prezentată în tabelul 13.

Tabel 13. Evaluarea potențialului de eficiență energetică

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Evaluarea potențialului național de eficiență energetică
Indicele măsurii		H2
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2019 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Evaluarea detaliată, per sectoare a economiei naționale, a potențialului de eficiență energetică, atât pentru energia primară cât și finală.
	Grupul-țintă	Toate sectoarele economiei naționale
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Analiza cerințelor privind evaluarea potențialului de economisire a energiei existente în legislația națională (inclusiv documente strategice, planuri, programe, strategii);

		2. Inventarierea surselor de date la nivel național, identificînd discrepanțele și evaluînd credibilitatea acestora; 3. Stabilirea indicatorilor de referință pentru efectuarea unei analize benchmarking; 4. Evaluarea potențialului de economisire a energiei în baza analizei menționate la pct. 3, pentru toate sectoarele economiei naționale.
	Bugetul și sursa de finanțare	Asistența externă (Secretariatul Comunității Energetice și programul EU4Energy)
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	n/a
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Sinergie cu rezultatele activității de prognoză a consumului de energie primară și finală pe termen lung, efectuată în cadrul proiectului de asistență tehnică "STARS" al UE

Măsura privind elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii cu privire la eficiența energetică este prezentată în tabelul 14.

Tabel 14. Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii cu privire la eficiența energetică

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii cu privire la eficiența energetică
Indicele măsurii		H3
Descrierea	Categoria	Elaborarea cadrului juridic
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2019 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune să sprijine elaborarea și aprobarea cadrului legal în vederea asigurării punerii în aplicare a Legii cu privire la eficiența energetică.

		Unul din principalele elemente ale legii, presupune modificarea sistemului național de autorizare a auditorilor energetici pe un mecanism de calificare și înregistrare a specialiștilor din domeniu într-o bază de date/registru deținut de Agenție.
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie din toate sectoarele economiei naționale
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Principalele elemente de legislație ce rezidă din Legea 139/2018 cu privire la eficiența energetică sunt: 1. Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung; 2. Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice; 3. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate; 4. Metodologia pentru determinarea contribuțiilor ce urmează a fi achitate de părțile obligate; 5. Elaborarea și aprobarea sistemului de validare a economiilor de energie; 6. Regulamentul cu privire la auditorii energetici și auditul energetic; 7. Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de către întreprinderile mari; 8. Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea autorității responsabile de implementarea politicilor în domeniul eficienței energetice, etc.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” pentru anul 2019; 2. Proiectul de asistență tehnică al UE ”STARS” 3. Asistență tehnică oferită de USAID 4. Asistență externă (Secretariatul Comunității Energetice și programul EU4Energy)
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică

Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritățile/instituțiile de implementare vor identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

Măsura privind implementarea instrumentului de monitorizare și verificare a economiilor de energie este prezentată în tabelul 15.

Tabel 15. Implementarea instrumentului de M&V a economiilor de energie (metoda bottom-up)

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Implementarea instrumentului de M&V a economiilor de energie (metoda bottom-up)
Indicele măsurii		H4
Descrierea	Categoria	Instrumente de Monitorizare și Verificare
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2020 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune elaborarea și implementarea unui sistem de monitorizare și verificare (M&V) a economiilor de energie rezultante din măsurile de eficiență energetică, bazate pe metodologia propusă de Comisia Europeană și Comunitatea Energetică și dezvoltată adițional de GIZ Open Regional Fund
	Grupul-țintă	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Adaptarea indicatorilor de performanță M&V și software pentru Republica Moldova; 2. Identificarea surselor de date și colectarea datelor; 3. Implementarea sistemului de M&V, care va fi utilizat pentru evaluarea rezultatelor PNAEE pentru perioada anterioară și efectuarea calculelor ex-ante pentru următorul PNAEE;

		4. Dezvoltarea continuă a sistemului M&V și încorporarea treptată a indicatorilor de performanță <i>bottom-up</i> ; 5. Dezvoltarea capacității instituționale ale AEE și managerilor energetici raionali, ale furnizorilor de informații.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul EU4Energy, Componenta 3 2. Programul bugetar: „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” pentru anii 2019-2021
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economii prevăzute în 2021	n/a

Măsura privind promovarea contractelor de performanță energetică și a companiilor de servicii energetice (ESCO) este prezentată în tabelul 16.

Tabel 16. Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice (ESCO)

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice (ESCO)
Indicele măsurii		H6
Descriere	Categoria	Măsurile de politică de eficiență energetică
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Promovarea Contractelor de Performanță Energetică ca instrument de finanțare de către terțe părți a proiectelor/ măsurilor de eficiență energetică. La zi, în Republica Moldova nu sunt înregistrate companii de tip ESCo. Cu toate acestea, în cadrul proiectului PNUD-GEF „ESCO Moldova - Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea

		companiilor de servicii energetice”, un număr aproximativ de 10 companii cu activitate, preponderent în sectorul prestării serviciilor ingineresti, construcții, etc., își exprimaseră interesul pentru nișa respectivă a pieței.
	Grupul-țintă	Consumatori din sectorul public, industrial și rezidențial
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Revizuirea și/sau modificarea cadrului normativ existent pentru a promova dezvoltarea ESCO; 2. Organizarea și desfășurarea campaniilor de sensibilizare care vizează beneficiarii potențiali de servicii energetice, precum și de instruirea furnizorilor potențiali de servicii energetice; 3. Sensibilizarea și instruirea autorităților publice locale cu privire la implementarea CPE. 4. Inventarierea companiilor cu competențe tehnice și, după caz, financiare în domeniu, su stabilirea listei prestatorilor de servicii energetice (inclusiv în format electronic și online)
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Politici și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021; 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019-2020; 3. Bugetul componentei ESCO a proiectului PNUD/ GEF „Orașe verzi durabile pentru Moldova” (Green Cities).
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Proiecte/ inițiative ale partenerilor de dezvoltare

Măsura de eficiență energetică privind instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități de sensibilizare, este prezentată în tabelul 17.

Tabel 17. Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități de sensibilizare

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități de sensibilizare
Indicele măsurii		H7
Descrierea	Categoria	Instruire și formare, campanii de sensibilizare
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune să sprijine dezvoltarea competențelor necesare pentru implementarea cadrului normativ în domeniul eficienței energetice, inclusiv prin schimbări comportamentale, care rezultă în reducerea consumului de energie și, respectiv, acumularea economiilor de energie
	Grupul-țintă	Factori de decizie, specialiști autorizați/clificați, consumatori de energie
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Organizarea și desfășurarea de instruirii, evenimente de consolidare a capacităților, cu următoarele tematici: – eficiența energetică; – performanța energetică a clădirilor; – auditare energetică; – etichetare energetică și proiectare ecologică; – servicii energetice. 2. Campanii de sensibilizare privind: – economii de energie în clădiri, industrie și alte segmente ale economiei naționale; – etichetarea energetică; – utilizarea energiei din surse regenerabile; – cogenerare și alimentare centralizată cu energie termică.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Politici și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021; 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019-2021;

		3. Bugetul Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței pentru anii 2019-2021 (componenta eficiență energetică); 4. Mijloace financiare atrase în partea Donatorilor și Partenerilor de Dezvoltare; 5. Bugetele Autorităților Publice Locale; 6. Bugetele Autorităților Publice Centrale; 7. Proiectul GIZ ”Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”)
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică, autorități publice locale, autorități publice centrale.
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

Măsura privind elaborarea auditurilor energetice de către companiile mari este prezentată în tabelul 18.

Tabel 18. Elaborarea auditurilor energetice de către companiile mari

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea auditurilor energetice de către companiile mari
Indicele măsurii		H8
Descriere	Categoria	Măsură de politică de eficiență energetică
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură nouă (niciun audit energetic nu a fost raportat de către întreprinderile mari la zi)
	Scopul/Descrierea succintă	Promovarea, în rândul companiilor mari, a obligației de efectuare, odată la 4 ani, a auditurilor energetice obligatorii. Promovarea, în rândul companiilor mari, a opțiunii alternative auditurilor energetice obligatorii, și anume a posibilității implementării standardului internațional de management energetic ISO 50001

	Grupul-țintă	Consumatorii, preponderenț din sectorul industrial (740 de întreprinderi mari, în conformitate cu datele Biroului Național de Statistici, în anul 2017)
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Aprobarea cadrului normativ secundar aferent obligației întreprinderilor mari de a efectua audituri energetice (Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de către întreprinderile mari); 2. Stabilirea listei întreprinderilor mari care cad sub incidența obligației de efectuare a auditurilor energetice; 3. Notificarea companiilor mari cu privire la obligația de efectuare a auditurilor energetice mari; 4. Promovarea în rândul întreprinderilor mari a instrumentelor de finanțare disponibile în domeniul eficienței energetice, precum și a principiilor managementului energetic.
	Bugetul și sursa de finanțare	Bugetul întreprinderilor mari
	Autoritatea/instituția de implementare	Întreprinderile mari (onorarea obligației de auditare) Agenția pentru Eficiență Energetică (monitorizarea punerii în aplicare a obligației în cauză de către subiecții economiei naționale vizați de respectivul instrument)
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

Măsura privind evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor electrice de către operatorii de sistem din domeniul electroenergetic este prezentată în tabelul nr. 17.

Tabel 19. Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor electrice

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor electrice
Indicele măsurii	H9

Descriere	Categoria	Studii, analize
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2019 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor electrice de distribuție a energiei electrice de către operatorii de sistem
	Grupul-țintă	Operatorii de sistem din domeniul electroenergetic
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Elaborarea unei analize de evaluare a potențialului de eficiență energetică din sectorul transport și distribuție a energiei electrice
	Bugetul și sursa de finanțare	Bugetul operatorilor de sistem
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii de sistem din domeniul electroenergetic
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

Măsura privind evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale de către operatorii de sistem din domeniul electroenergetic este prezentată în tabelul nr. 18.

Tabel 20. Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Evaluarea potențialului de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale
Indicele măsurii		H9
Descriere	Categoria	Studii, analize
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2019 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale de către operatorii de sistem

	Grupul-țintă	Operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Elaborarea unei analize de evaluare a potențialului de eficiență energetică din sectorul transport și distribuție a gazelor naturale
	Bugetul și sursa de finanțare	Bugetul operatorilor de sistem
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

3.2. Măsurile în sectorul construcțiilor

Măsurile din sectorul construcțiilor includ măsuri generale, focusate preponderent pe clădirile rezidențiale, care implică elaborarea/perfecționarea bazei legislative din sector, codurile și normativelor în domeniul construcțiilor, etc. și alte măsuri asociate cu economii de energie. Sumarul informațiilor privind măsurile este prezentat în tabelul 19.

Tabel 21. Măsurile individuale în sectorul construcțiilor

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
B.1.	Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor	Clădire din sectorul rezidențial	2019-2021	n/a	Măsură existentă	
B.2.	Îmbunătățirea eficienței energetice în blocurile rezidențiale	Clădiri din sectorul rezidențial	2019-2021	6,7	Măsură existentă	
	Total economii:			6,7		

Măsura privind elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor este prezentată în tabelul 22.

Tabel 22. Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor
Indicele măsurii		B1
Descrierea	Categoria	Cadru juridic secundar
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Elaborarea cadrului juridic și a reglementărilor tehnice necesare în vederea promovării eficienței energetice în clădiri
	Grupul-țintă	Clădiri rezidențiale, consumatorii de energie din sector
	Aplicare	La nivel național

Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii 128/ 2014 cu privire la performanța energetică a clădirilor: - Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor; -Regulament privind inspecția periodică a sistemelor de încălzire și de climatizare a aerului și raportarea periodică; - Metodologia de calcul al nivelurilor optime din punctul de vedere al costului; - Cerințe minime de performanță energetică a clădirilor și sistemelor tehnice ale clădirilor; - Normativ în construcții cu privire la clădirile cu consum de energie aproape egal cu zero; - Plan național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero; - Strategia de renovare a clădirilor (conform cerințelor prevăzute la articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică și Legea 139/ 2018 cu privire la eficiența energetică).
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Politici și management în sectorul energetic“ pentru perioada 2019-2021; 2. Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019-2021; 3. Programul EU4Energy, componenta ”Governance”.
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii (Direcția urbanism, locuințe și construcții), Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a

Măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice în clădirile rezidențiale sunt prezentate în tabelul 21.

Tabel 23. Măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice în clădirile rezidențiale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice în clădirile rezidențiale
Indicele măsurii		B2
Descrierea	Categoria	Instrumente de finanțare a eficienței energetice
	Perioada	Începută: ianuarie 2019 Finalizată: decembrie 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului specific de energie (la nivelul clasei de performanță energetică B) în sectorul construcțiilor și, respectiv, a emisiilor de CO ₂ ; Crearea unor instrumente financiare care să sprijine măsurile de eficiență energetică în sectorul clădirilor rezidențiale.
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie din sectorul rezidențial
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Implementarea schemei de obligații de eficiență energetică prin colectarea resurselor financiare și sprijinirea măsurilor de eficientizare a consumului de resurse energetice în sectorul rezidențial; 2. Finanțarea măsurilor de eficiență energetică în s. rezidențial în cadrul programelor și inițiativelor dezvoltate cu suportul Partenerilor de Dezvoltare; 3. Purtarea unui dialog activ cu Donatorii și Partenerii de Dezvoltare în vederea atragerii de resurse financiare necesare finanțării proiectelor de eficiență energetică în s. rezidențial; 4. Efectuarea de analize dedicate în vederea stabilirii oportunității de introducere a unor facilități fiscale pentru susținerea implementării proiectelor de eficiență energetică în s. rezidențial, care ar putea lua forma reducerilor de taxe, deducerilor fiscale pentru modernizarea energetică, aplicarea unor cote reduse a TVA pentru lucrările de termoizolare, renovare; 5. Promovarea subiectului performanței energetice a clădirilor rezidențiale în rândul instituțiilor financiare locale, prin facilitarea deciziilor acestora cu privire la oferirea împrumuturilor bancare cu rata dobânzii

		redușă, în condiții preferențiale, împrumuturi cu dobînda zero, etc.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Proiecte ce includ implementarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial sprijinite de Partenerii de Dezvoltare: - Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica); - Sistemul termoeenergetic al mun. Bălți (SA “CET-Nord”); - Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău (proiect finanțat din resursele BERD, BEI și fondul E5P); 2. Proiecte-pilot și de promovare a eficienței energetice în clădiri implementate de operatorii de pe piața energetică (în special furnizorii de energie termică); 3. Bugetul proiectul PNUD/ GEF „Orașe verzi durabile pentru Moldova” (Green Cities). 4. Creditarea s. rezidențial de către băncile comerciale locale.
	Autoritatea/instituția de implementare	Agencia pentru Eficiență Energetică, Unitățile de Implementare a Proiectelor, Furnizorii de servicii de alimentare cu energie termică.
	Autoritatea de monitorizare	Agencia pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost esimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	5,8 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	6,7 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	7,7 ktep Valoarea economiilor nu include potențialul de eficiență energetică privind etichetarea energetică a produselor cu impact energetic.
	Presupuneri	1. Instituțiile financiare locale vor aloca cca. 600 milioane MDL anual în vederea sprijinirii

		măsurilor de eficiență energetică în s. rezidențial 2. UIP „Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău” va aloca în anul 2020, 20 milioane MDL și anul 2021, 41 milioane MDL pentru finanțarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial din capitală. Estimarea economiilor de energie a fost realizată prin utilizarea rezultatelor analizei efectuate de către AEE și MEI cu privire la determinarea costurilor specifice aferente proiectelor de eficiență energetică implementate în sectoarele economiei naționale, efectuată în anul 2018 (metoda ex-ante).
--	--	---

3.3. Măsurile în sectorul public

Măsurile din sectorul public includ măsuri în diverse subsectoare, cum ar fi clădirile publice, iluminatul stradal, infrastructura de alimentare cu apă. Sumarul informațiilor privind măsurile respective este prezentat în tabelul 22 de mai jos. Măsurile pentru transportul public sînt descrise în secțiunea dedicată sectorului de mobilitate/ transporturi.

Tabel 24. Măsurile individuale din sectorul public

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul țintă	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
P.1.	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	Consumul final de energie în s. public (componenta clădiri)	2019-2021	5,3	Măsură existentă	
P.2.	Eficiențizarea energetică a iluminatului public stradal	Consumul final de energie în s. public (componenta iluminat public stradal)	2019-2021	0,13	Măsură existentă	
P.3.	Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	Consumul final de energie în s. public (componenta servicii publice de alimentare cu apă și evaluare a apelor uzate)	2019-2021	3,08	Măsură existentă	
	Suma economiilor			8,38		

Măsura privind îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice este prezentată în tabelul nr 23.

Tabel 25. Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice
Indicele măsurii		P1
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021

		Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice prin implementarea proiectelor de reducere a consumului din mijloace bugetare, resurse oferite de către Partenerii de Dezvoltare, prin facilitarea accesului instituțiilor publice și a autorităților administrației publice locale la diverse instrumente financiare.
	Grupul-țintă	Clădiri utilizate/ deținute de autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și doilea precum și ale instituțiilor publice
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Stabilirea instrumentelor de finanțare și a altor măsuri de politică în domeniul eficienței energetice la care ar putea apela/ aplica deținătorii și/ sau utilizatorii clădirilor publice; 2. Identificarea clădirilor deținute și/ sau ocupate de autoritățile și instituțiile publice cu cel mai mare potențial de eficiență energetică (sau care corespund criteriilor stabilite în cadrul apelurilor de propuneri de proiecte); 3. Implementarea măsurilor de eficiență energetică în cadrul clădirilor identificate.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Eficienta energetica si surse regenerabile“ pentru perioada 2019-2021 (58.04); 2. Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice în perioada 2019-2021; 3. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate; 4. Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare Regională; 5. Proiecte ce includ implementarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial sprijinite de Partenerii de Dezvoltare: - Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica); - Sistemul termoelectric al mun. Bălți (SA “CET-Nord”); - Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun.

		Chișinău (proiect finanțat din resursele BERD, BEI și fondul E5P). 6. Proiectul de îmbunătățire a eficienței energetice în Republica Moldova (Moldova Energy Efficiency Project); 7. Proiectul Băncii Mondiale de îmbunătățire a învățământului în Republica Moldova; 8. Proiectul de eficiență energetică implementat de către GIZ și UE (8 obiective); 9. Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu; 10. Proiecte finanțate de Partenerii de Dezvoltare din contul mijloacelor financiare disponibile în cadrul Fondului E5P; 11. Proiecte-pilot și de promovare a eficienței energetice în clădiri implementate de operatorii de pe piața energetică (în special furnizorii de energie termică); 12. Creditarea s. public de către băncile comerciale locale.
	Autoritatea/instituția de implementare	Unitățile de Implementare a Proiectelor, Autoritățile administrației publice locale, Agenția pentru Eficiență Energetică.
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	2,7 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	5,3 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	6,6 ktep
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Posibilități de co-finanțare din surse bugetare a măsurilor de eficiență energetică în s. public sprijinite de Partenerii de Dezvoltare.

Măsura de eficientizare energetică a iluminatului public stradal este prezentată în tabelul 24.

Tabel 26. Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal
Indicele măsurii		P1
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul sistemelor de iluminat public prin implementarea proiectelor de reducere a consumului din mijloace bugetare, precum și din resurse oferite de către Partenerii de Dezvoltare, prin facilitarea accesului instituțiilor publice și a autorităților administrației publice locale la diverse instrumente financiare.
	Grupul-țintă	Sisteme de iluminat public stradal din cadrul autorităților administrației publice locale de nivelul întâi și al doilea
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Stabilirea instrumentelor de finanțare și a altor măsuri de politică în domeniul eficienței energetice la care ar putea apela/ aplica deținătorii și/ sau gestionarii sistemelor de iluminat public stradal 2. Identificarea sistemelor de iluminat public deținute și/ sau gestionate de autoritățile și instituțiile publice cu cel mai mare potențial de eficiență energetică (sau care corespund criteriilor stabilite în cadrul apelurilor de propuneri de proiecte) 3. Implementarea măsurilor de eficiență energetică în cadrul sistemelor de iluminat public identificate
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul bugetar: „Eficiență energetică și surse de energie regenerabilă” pentru perioada 2019-2021; 2. Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare Regională; 3. Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu;

		4. Proiecte finanțate de Partenerii de Dezvoltare din contul mijloacelor financiare disponibile în cadrul Fondului E5P; 5. Mijloace bugetare planificate și atrase de către autoritățile administrației publice locale.
	Autoritatea/instituția de implementare	Unitățile de Implementare a Proiectelor, Autoritățile administrației publice locale, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	0,19 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	0,13 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	0,03 ktep
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Posibilități de co-finanțare din surse bugetare a măsurilor de eficiență energetică în s. public sprijinite de Partenerii de Dezvoltare.

Măsurile privind îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate sunt prezentate în tabelul 27.

Tabel 27. Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate
Indicele măsurii		P3
Descriere	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Început: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului de energie de către serviciile de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin operațiuni mai eficiente,

		reducere a costurilor operaționale și îmbunătățirea performanței de mediu.
	Grupul-țintă	Utilizatori ai sistemului de alimentare cu apă din zonele municipale/regionale: consumatori rezidențiali, industriali
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Autoritățile publice locale urmează să implementeze măsuri de eficiență energetică în cadrul serviciilor de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin implementarea politicilor și reglementărilor relevante, care ar sprijini aceste servicii pe întreaga durată a procesului
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetul de stat și bugetul autorităților administrației publice locale de nivelele întâi și al doilea; 2. Mijloace financiare oferite de Fondul Ecologic de Stat; 3. Mijloace financiare oferite de Fondul Național de Dezvoltare Regională; 4. Bugetele și resursele financiare ale companiilor din domeniu; 5. Mijloace financiare oferite de către Partenerii de Dezvoltare: - „Programul de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă din Chișinău” (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 24 milioane euro, Banca Europeană pentru Investiții: 24 milioane euro, Uniunea Europeană prin intermediul Fondul de Investiții pentru Vecinătate: 11 milioane euro sub formă de grant).
	Autoritatea/instituția de implementare	Unitățile de Implementare a Proiectelor, Organele de execuție ale întreprinderilor municipale, Autoritățile administrației publice locale, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-

		ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	1,54 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	3,08 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	3,08 ktep

3.4. Măsurile în sectorul industrie și al întreprinderilor mici și mijlocii

Sumarul informațiilor privind măsurile din sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii este prezentat în tabelul 26.

Tabel 28. Măsurile individuale în sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul țintă	Durata	Economii de de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
I.1.	Modernizarea și renovarea sectorului industrial	Consumul final în s. industrial	2019-2021	22,22	Măsură existentă	
I.2	Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie	Consumul final în s. industrial	2019-2021	n/a	Măsură existentă	
	Suma economiilor			22,22		

Măsura de eficiență energetică privind modernizarea sectorului industrial este prezentată în tabelul 27.

Tabel 29. Modernizarea și renovarea sectorului industrial și renovarea sectorului industrial

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Modernizarea și renovarea sectorului industrial
Indicele măsurii		I1
Descrierea	Categoria	Măsurile de politică de eficiență energetică
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Dezvoltarea și punerea la dispoziția subiecților sectorului industrial a instrumentelor de finanțare pentru implementarea proiectelor de eficiență energetică. Promovarea consumului eficient de energie și de resurse
	Grupul-țintă	Sectorul industrial
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Stabilirea dialogului cu Partenerii de Dezvoltare, Donatorii și băncile comerciale locale, în vederea promovării consumului rațional de resurse și energie, precum și dezvoltarea unui set de instrumente de

		finanțare, în condiții preferențiale, a măsurilor de eficiență energetică; 2. Promovarea oportunităților de finanțare în rândul întreprinderilor din sectorul industrial; 3. Facilitarea accesului întreprinderilor din s. industrtrial din RM la instrumentele de finanțare puse la dispoziție de Partenerii de Dezvoltare/ Donatorii. Băncile comerciale locale.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Linia de finanțare EU4Business; 2. Linia de finanțare GreenForGrowth; 3. Corporația Nordică de Mediu (NEFCO); 4. Alte instrumente de finanțare puse la dispoziție de Parteenrii de Dezvoltare (BERD-GEF); 5. Creditarea sectorului industrial de către băncile comerciale locale; 6. Finanțarea măsurilor de eficiență energetică în agricultură de către băncile comerciale locale. 7. Bugetele proiectelor dezvoltate în cadrul Programului de țară UNIDO pentru Dezvoltare Inclusivă și Durabilă în Republica Moldova pentru perioada 2019-2023; 8. Bugetul programului EUEnvironment și EU4Climate.
	Autoritatea/instituția de implementare	Unitățile de Implementare a Proiectelor, Programelor, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică.
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Metoda de monitorizare – conform abordării bottom-up. Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost esimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	22,13 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	22,22 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	21,93 ktep

	Presupuneri	1. EU4Business va aloca și finanța în perioada 2019-2021 proiecte de eficiență energetică în industrie și sectorul IMM în valoare de 5 milioane EUR anual; 2. BERD va lansa, prin intermediul facilității GEF, începând cu anul 2020 și finanța, începând cu anul 2021, proiecte de eficiență în s. industrial, în valoare de 3 milioane EUR anual; 3. GreenForGrowth va aloca și finanța în perioada 2019-2021 proiecte de eficiență energetică în industrie și sectorul IMM în valoare de 1,5 milioane EUR anual; 4. Corporația Nordică de Mediu (NEFCO) va lansa în a. 2020 o linie de finanțare în condiții preferențiale care va finanța, începând cu anul 2021, proiecte de eficiență în s. industrial, în valoare de 1 milion EUR anual.
--	-------------	---

Măsura de sporire a eficienței energetice în sectorul industrial prin introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie este prezentată în tabelul 30.

Tabel 30. Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie
Indicele măsurii		I2
Descrierea	Categoria	Măsurile de politică de eficiență energetică
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Îmbunătățirea productivității resurselor și a performanței energetice și de mediu a întreprinderilor și a altor organizații prin aplicarea metodelor, tehnicilor și politicilor de eficientizare a resurselor utilizate, producerea mai pură, precum și punerea în aplicare a sistemelor de management energetic.
	Grupul-țintă	Sectorul industrial și al IMM-urilor
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Instruirea experților naționali și asistență în implementarea eficientizării consumului de resurse energetice și a celor naturale; 2. Asistență tehnică întreprinderilor și altor organizații în identificarea și implementarea

		opțiunilor disponibile de eficientizare a consumului de resurse, 3. Sprijin la identificarea instrumentelor de finanțare a măsurilor de eficientizare a consumului de resurse. 4. Implementarea componentelor relevante acțiunii I.2. a programului EU4Environment 5. Implementarea componentelor relevante acțiunii I.2. a programului EU4Climate
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Programul național de producere mai pură; 2. Inițiative UNIDO incluse în CPF 2018-2023; 3. Mijloace financiare proprii ale subiecților s. industrial și IMM-uri. 4. Bugetele programului EU4Environment și EU4Climate, dedicate Republicii Moldova
	Autoritatea/instituția de implementare	Unități de Implementare a Proiectelor, Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială, Agenția pentru Eficiență Energetică.
	Autoritatea de monitorizare a economiilor	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Metoda de monitorizare – <i>bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost esimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	0,38 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	0,38 ktep

3.5. Măsurile în sectorul de mobilitate

Măsurile din sectorul de mobilitate includ diverse acțiuni realizate în transportul public, acoperind și utilizarea individuală a vehiculelor, și sunt prezentate în tabelul „Măsurile individuale din sectorul transporturilor”.

Tabel 31. Măsurile în sectorul de mobilitate

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
T.1.	Implementarea și de politicilor măsurilor de eficiență energetică în sectorul transportului terestru	Transportul terestru public și privat	2019-2021	0,44	Măsură existentă	
T.2.	Promovarea utilizării vehiculelor electrice	Transportul terestru privat și public	2019-2021	n/a	Măsură nouă	
	Suma economiilor			0,44		

Măsurile și politicile de eficiență energetică în sectorul mobilitate sunt prezentate în tabelul 32.

Tabel 32. Implementarea politicilor și măsurilor de eficiență energetică în sectorul transportului terestru

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Implementarea politicilor și măsurilor de eficiență energetică în sectorul transportului terestru
Indicele măsurii		T1
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Optimizarea consumului de carburanți în sectorul transporturilor
	Grupul-țintă	Utilizatorii mijloacelor de transport terestru
	Aplicarea	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Adoptarea și implementarea Strategiei de transport a mun. Chișinău; 2. Adoptarea și implementarea unui document strategic de dezvoltare a sectorului

		transporturi pentru mun. Bălți, precum și implementarea măsurilor de eficiență energetică; 3. Implementarea Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022; 4. Implementarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor și desfășurarea activităților de promovare a prevederilor acestuia; 5. Implementarea măsurilor de eficiență energetică în cadrul sectorului feroviar.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Mijloacele financiare alocate în Fondul Rutier; 2. Proiectul de restructurare a căilor ferate din Republica Moldova; 3. Bugetul mun. Chișinău pentru perioada 2019-2021; 4. Bugetul proiectului „Orașe verzi și durabile în Moldova – Catalizarea investițiilor în orașe verzi și durabile din Republica Moldova, folosind o abordare holistică de planificare urbană integrată”; 5. Proiectul de modernizare a transportului public din mun. Bălți (cu finanțare din partea BERD și a fondului E5P); 6. Creditarea sectorului transporturi de către băncile comerciale locale.
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Unitățile de Implementare a Proiectelor, Calea Ferată a Moldovei.
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică,
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i> Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare Economiile așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	0,11 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	0,44 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	0,44 ktep

Măsura de sporire a eficienței energetice a sectorului mobilitate prin promovarea utilizării vehiculelor electrice este prezentată în tabelul 33.

Tabel 33. Promovarea utilizării vehiculelor electrice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea utilizării vehiculelor electrice
Indicele măsurii		T2
Descrierea	Categoria	Măsură de politică în domeniul eficienței energetice
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Optimizarea consumului de carburanți în sectorul transportului rutier/ terestru
	Grupul-țintă	Utilizatorii mijloacelor de transport terestru
	Aplicarea	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Promovarea vehiculelor electrice, în vederea asigurării schimbului modal al tipului de transport provat/ personal utilizat 2. Promovarea transportului public urban și interurban electric
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetul autorităților administrației publice locale relevante pentru anii 2019-2021. 2. Bugetul proiectului „Orașe verzi și durabile în Moldova – Catalizarea investițiilor în orașe verzi și durabile din Republica Moldova, folosind o abordare holistică de planificare urbană integrată”, inclusiv mijloacele financiare puse la dispoziție de Fondul pentru Eficiență Energetică (2 milioane MDL). 3. Bugetul proiectului „Integrarea Transportului public zero CO ² ” în rutele interurbane ale Republicii Moldova
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică, Unitățile de Implementare a Proiectelor.
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică,
Economii de energie finală	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Bottom-up (ex-ante)
	Economii prevăzute în anul 2019	0,704 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	0,141 ktep

	Economiile prevăzute în 2021	0,282 ktep
--	---------------------------------	------------

3.6. Măsuri în sectorul energetic

Măsurile din sectorul energetic includ măsurile prevăzute pentru diverse subsectoare, cum ar fi cel al energiei termice, electroenergetic și de infrastructură. Aceste măsuri nu contribuie la realizarea economiilor de energie stabilite de Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice în termeni de economii de energie finală, cu toate acestea, măsurile îmbunătățesc semnificativ indicatorii privind consumul de energie primară (a se vedea tabelul 34).

Tabel 34. Măsurile individuale în sectorul energetic

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Sectorul țintă	Durata	Economii de de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu PNAEE 2016-2018	Comentarii adiționale
E.1.	Îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică	SACET	2019-2021	1,05	Măsură existentă	Revizuită în conformitate cu situația la zi în domeniu
E.2.	Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale	Transportul și distribuția energiei electrice și gazelor naturale	2019-2021	4,1	Măsură nouă	
E.3.	Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale	Consumul final de energie electrică, termică și gaze naturale	2019-2020	n/a	Măsură existentă	Măsură ajustată la prevederile Legii 139/2018, art. 16
E.4.	Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente	Consumul de energie electrică și energie termică	2019-2020	n/a	Măsură existentă	Măsură existentă, ajustată la prevederile Legii 139/2018, art. 16
	Suma economiilor			4,7		

Măsura de îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică este prezentată în tabelul 35.

Tabel 35. Îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică
Indicele măsurii		E1
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2019 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	Scopul acestei măsuri este de a favoriza optimizarea proceselor aferente producerii, distribuției și furnizării energiei termice, în special în cadrul SACET din mun. Chișinău și Bălți.
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie termică
	Aplicare	La nivel local, mun. Chișinău și Bălți
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1.Implementarea „Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica); 2. Implementarea proiectului investițional ”Sistemul termoelectric CET Nord Bălți”; 3. Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a energiei termice.
	Bugetul și sursa de finanțare	1.Bugetul ”Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica);”, în valoare de 40,5 milioane USD, oferiți ca și împrumut de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare; 2. Bugetul proiectului investițional ”Sistemul termoelectric CET Nord Bălți”, în valoare de 10,7 milioane EUR (7 milioane EUR împrumut oferiți de BERD, 0,7 milioane EUR – grant, oferit de Fondul Creditorilor BERD, 3 milioane EUR – grant din partea fondului E5P).
	Autoritatea/instituția de implementare	„Termoelectrica” SA, Unitatea Consolidată de Implementare a Proiectelor în domeniul Energetic, „CET Nord” SA.

	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energii	Agencia pentru Eficienta Energetica
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Bottom-up Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	3,81 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	1,05 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	1,05 ktep

Măsura privind îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale este prezentată în tabelul 36.

Tabel 36. Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale
Indicele măsurii		E2
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2021
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului tehnologic și a pierderilor la transportul și distribuția energiei electrice și gazelor naturale
	Grupul-țintă	Operatorii de sistem în domeniul energiei electrice și gazelor naturale
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Implementarea măsurilor de eficiență energetică și reducere a pierderilor în rețelele de transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Planurile de investiții ale operatorilor de sistem din domeniul energiei electrice și gazelor naturale, aprobate de Agenția Națională de Reglementare în Energetică; 2. Proiecte investiționale susținute de Partenerii de Dezvoltare:

		- Proiectul investițional ”Reabilitarea rețelilor electrice de transport a energiei electrice ale SA Moldelectrica”, cu un buget în valoare de 40,5 milioane EUR (17,5 milioane EUR oferite de către BERD, 15 milioane EUR de către BEI și 8 milioane EUR grant, oferit de NIF),
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii de sistem din domeniul energiei electrice; Operatorii de sistem din domeniul gazelor naturale
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Bottom-up Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, raportările instituțiilor responsabile de implementare. Economii așteptate pentru perioada anilor 2019-2021 au fost estimate folosind metoda ex-ante, la baza căreia stau rezultatele obținute din implementarea proiectelor similare.
	Economii prevăzute în anul 2019	4,07 ktep
	Economii prevăzute în anul 2020	4,07 ktep
	Economiile prevăzute în 2021	4,07 ktep

Măsura de eficiență energetică privind îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale.

Tabel 37. Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale
Indicele măsurii		E3
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale, sistem de management energetic
	Perioada	Început: 2019 Finalizat: 2021 Măsura existentă (revizuită prin ajustarea acesteia la prevederile Legii 139/2018 cu privire la eficiența energetică)
	Scopul/Descrierea succintă	Informarea, măsurarea și facturarea pe baza consumului real.

		Creșterea informării consumatorilor finali despre consumul de energie electrică, energie termică și gaze naturale. Raționalizarea utilizării eficiente a energiei electrice, energiei termice și gazelor naturale
	Grupul-țintă	Consumatorii finali de energie electrică, energie termică și gaze naturale
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	1. Elaborarea unei analize cost-beneficiu aferente utilizării contoarelor inteligente în vederea contorizării consumului de energie electrică, termică și gaze naturale, precum și stabilirea beneficiilor conexe, 2. Planificarea investițiilor necesare în vederea instalării contoarelor, după caz – inteligente, pentru măsurarea consumului de energie electrică, termică și gaze naturale la consumatorul final.
	Bugetul și sursa de finanțare	1. Bugetele proprii ale operatorilor sistemelor de transport și distribuție a energiei electrice, termice și gazelor naturale; 2. Programul bugetar: „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021.
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii sistemului de distribuție din domeniul electroatenergetic; Operatorii sistemului de distribuție din domeniul gazelor naturale, Distribuitorii/ furnizorii de energie termică.
	Autoritatea de monitorizare a economiilor de energie	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevăzute în anul 2019	n/a
	Economii prevăzute în anul 2020	n/a
	Economiile prevăzute în 2021	n/a
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Este dificil de estimat impactul direct al instalării contoarelor, dispozitivelor de transmitere a datelor de la echipamente de măsurare gaze și protecția lor antifraudă asupra comportamentului consumatorilor de

		cel al reducerii pierderilor comerciale de gaze naturale prin aplicarea acestor soluții tehnice
--	--	---

Măsura de eficiență energetică privind actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient este prezentată în tabelul nr 38.

Tabel 38. Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient
Indicele măsurii		E4
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Începută: 2019 Finalizată: 2020 Măsură existentă
	Scopul/Descrierea succintă	În conformitate cu prevederile art. 24 al Legii 139/2018, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei efectuează o evaluare amplă a potențialului național de punere în aplicare a cogenerării de înaltă eficiență și a sistemului eficient de alimentare centralizată cu energie termică și de răcire. Având în vedere elaborarea analizei în anul 2016, se impune actualizarea acesteia, cu ajustarea rezultatelor la noile date statistice disponibile și alte elemente de natură tehnică, economică, financiară, pe măsură să influențeze rezultatele.
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie electrică și termică Autoritățile administrației publice locale Producătorii, distribuitorii și furnizorii de energie termică
	Aplicare	La nivel național
Informații despre implementare	Activități și măsuri aferente implementării măsurii	Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient.
	Bugetul și sursa de finanțare	Programul bugetar: „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” pentru perioada 2019-2021; Bugetul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2019 și 2020.
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică.

	Autoritatea de monitorizare	Agencia pentru Eficienta Energetica
Economii de energie	Metoda de monitorizare/masurare a economiilor rezultante	n/a
	Economii prevazute in anul 2019	n/a
	Economii prevazute in anul 2020	n/a
	Economiile prevazute in 2021	n/a

3.7. Sumarul economiilor globale de energie finală și primară

Sumarul economiilor de energie finală este prezentat în tabelul de mai jos. Pentru efectuarea calculelor a fost aplicată metodologia *bottom-up*.

Tabel 39. Sumarul economiilor de energie finală¹ și primară

Sector/subsector	Codul măsurii	Economii de energie 2019 (ktep)	Economii de energie 2020 (ktep)	Economii de energie 2021 (ktep)
Măsurile individuale orizontale		n/a	n/a	n/a
Consolidarea capacităților managerilor energetici raionali	H.1.	n/a	n/a	n/a
Evaluarea potențialului național de eficiență energetică	H.2.	n/a	n/a	n/a
Elaborarea și aprobarea cadrului juridic secundar aferent Legii cu privire la eficiența energetică	H.3.	n/a	n/a	n/a
Implementarea instrumentului de M&V a economiilor de energie (metoda bottom-up)	H.4.	n/a	n/a	n/a
Promovarea CPE și a companiilor de servicii energetice (ESCO)	H.5.	n/a	n/a	n/a
Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, activități de sensibilizare	H.6.	n/a	n/a	n/a
Elaborarea auditurilor energetice de către companiile mari	H.7.	n/a	n/a	n/a
Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor electrice	H.8.	n/a	n/a	n/a
Evalua potențialul de eficiență energetică al rețelelor de gaze naturale	H.9.	n/a	n/a	n/a
Măsurile individuale în sectorul construcțiilor		6,7	7,7	6,7
Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor	B.1.	n/a	n/a	n/a
Îmbunătățirea eficienței energetice în blocurile rezidențiale	B.2.	5,8	6,7	7,7
Măsurile individuale din sectorul public		4,43	8,51	9,71
Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	P.1.	2,7	5,3	6,6
Efficientizarea energetică a iluminatului public stradal	P.2.	0,19	0,13	0,03
Îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul serviciilor municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	P.3.	1,54	3,08	3,08
Măsurile individuale în sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii		22,13	22,60	23,31

Modernizarea și renovarea sectorului industrial	I.1.	22,13	22,22	21,93
Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie	I.2.	n/a	0,38	0,38
Măsurile în sectorul de mobilitate		0,814	0,581	0,722
Implementarea politicilor și măsurilor de eficiență energetică în sectorul transportului terestru	T.1.	0,11	0,44	0,44
Promovarea utilizării vehiculelor electrice	T.2.	0,704	0,141	0,282
Sub-TOTAL_energie FINALĂ		34,07	39,39	40,44
Măsurile individuale aferente sectoarelor de consum a energiei finale		53,91	63,37	67,57
Sectorul rezidențial	B.2.	8,22	9,49	10,91
Sectorul public	P.1., P.2., P.3.	8,48	16,12	17,6
Sectorul industrial și IMM-uri	I.1., I.2.	36,40	37,18	38,34
Sectorul transporturi	T.1., T.2.	0,814	0,581	0,722
Măsurile individuale în sectorul energetic		7,89	5,12	5,12
Îmbunătățirea performanței energetice a sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică	E.1.	3,81	1,05	1,05
Îmbunătățirea performanței transportului și distribuției energiei electrice și gazelor naturale	E.2.	4,07	4,07	4,07
Îmbunătățirea aspectelor aferente contorizării și facturării consumului de energie electrică, energie termică și gaze naturale	E.3.	n/a	n/a	n/a
Actualizarea analizei de evaluare cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente	E.4.	n/a	n/a	n/a
Sub-TOTAL_energie PRIMARĂ		61,8	68,49	72,69

Notă: Conversia energiei finale în primară, pentru sectoarele de consum a energiei finale, a fost realizată în conformitate cu prevederile NCM M.01.02:2016, cu excepția factorului utilizat pentru energia electrică utilizată în s. industrial, iluminat public și alimentare cu apă și canalizare, unde un coeficient de 2,5 a fost aplicat, în conformitate cu directivele europene

4. Inventarierea normelor legale de promovare a eficienței energetice

Pornind de la angajamentele asumate față de Comunitatea Energetică, a fost realizat un progres semnificativ în transpunerea în legislația națională a acquis-ului Comunității Energetice

Tabel 40. Legislația sectorială în domeniul energetic care promovează eficiența energetică

Nr. crt.	Denumirea actului normativ	Referința Articol/punct	Sectorul	Descrierea măsurilor promovate de actul normativ
1	2	3	4	5
Transformare, transport și distribuție				
1.	Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică	Articolul 30	Transportul energiei electrice	Operatorul sistemului de transport trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de transport în condiții de securitate, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului.
		Articolul 42	Distribuția energiei electrice	Operatorul sistemului de distribuție trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de distribuție în condiții de securitate, fiabilitate și eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului.
		Articolul 45	Distribuția energiei electrice	La dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție trebuie să țină cont de interesele de mediu și de eficiența energetică, să aplice metode moderne de management al eficienței energetice și/sau al cererii, precum și să ia în considerare necesitatea promovării producerii distribuite.

2.	Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale	Articolul 39	Transportul gazelor naturale	Operatorul sistemului de transport trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de transport al gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului și să aplice, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice.
		Articolul 42		Planul de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale trebuie să conțină o estimare a capacităților necesare, prognoza evoluției importurilor și a producerii, măsuri de eficiență energetică, precum și prognoza consumului.
		Articolul 46	Distribuția gazelor naturale	Operatorul sistemului de distribuție trebuie să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de distribuție a gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului.
		Articolul 49	Distribuția gazelor naturale	Planul de dezvoltare a rețelelor de distribuție a gazelor naturale trebuie să conțină măsuri eficiente pentru a garanta fiabilitatea rețelelor de distribuție a gazelor naturale ale operatorului sistemului de distribuție respectiv, precum și, măsurile de eficiență energetică și prognoza consumului.

sectorul public

3.	Legea nr. 128/2018 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 15 alin.(1) și (2)	Performanța energetică a clădirilor	Prevede că după 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de
----	--	------------------------------	-------------------------------------	--

				energie este aproape egal cu zero, iar după 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.
4.	Hotărârea Guvernului Nr. 833/2011 privind aprobarea Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020	<i>Secțiunea 3 al capitolului VII</i>	Servicii energetice	Prevede că Ministerul Economiei și Infrastructurii va crea condiții pentru dezvoltarea societăților de servicii energetice prin stabilirea unor stimulente economice și totodată, promovează contractele de performanță energetică.
5.	Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030	<i>Punctul 173</i>	Servicii energetice	Promovează dezvoltarea pieței contractelor bazate pe performanță pentru serviciile energetice, ca una dintre măsurile pentru facilitarea unei dezvoltări durabile.
6.	Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică	<i>Articolul 22</i>	Servicii energetice	Prevede că orice persoană fizică sau juridică interesată are acces la piața serviciilor energetice pentru a presta sau pentru a beneficia de un serviciu energetic, iar prestatorii de servicii energetice își desfășoară activitatea în condiții nediscriminatorii, în baza unor reguli obiective, transparente și neechivoce.
		<i>Articolul 22</i>	Servicii energetice	Facilitează încheierea Contractelor de performanță energetică între prestatorul de servicii energetice și beneficiarul serviciilor respective.
		<i>Articolul 14</i>	Eficiența Energetică	Promovează rolul de exemplu al clădirilor publice și instituie obligația de a renova 1%/an din stocul de clădiri publice identificate.
		<i>Articolul 15</i>	Eficiența Energetică	Prevede că autoritățile administrației publice centrale de specialitate, alte autorități sau instituții publice care au calitatea de autoritate contractantă în sensul Legii nr.131/2015 privind achizițiile publice sînt obligate să

				achiziționeze doar bunuri, servicii sau lucrări cu performanță înaltă de eficiență energetică în măsura în care să fie respectate cerințele privind eficacitatea costurilor, fezabilitatea economică, viabilitatea sporită, conformitatea tehnică, precum și să fie asigurat un nivel suficient de concurență.
		Articolul 19	Eficiența Energetică	Stabilește că întreprinderile mari care nu intră sub incidența Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii efectuează auditul energetic în conformitate cu cerințele și principiile stabilite în Regulamentul cu privire la efectuarea auditului energetic de către întreprinderile mari.
		Articolul 24	Eficiența Energetică	Promovează eficiența energetică la încălzire și răcire inclusiv a cogenerării de înaltă eficiență.
		Articolul 30, alin. (1)	Eficiența Energetică	Stabilește obiectivele naționale în domeniul eficienței energetice pentru anul 2020.
7.	Legea nr. 128/2018 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 9	Performanța energetică a clădirilor	Prevede că cerințele minime de performanță energetică se stabilesc ținând cont de nivelurile optime, din punctul de vedere al costurilor, calculate în conformitate cu metodologia elaborată și aprobată de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor.
8.	Legea nr. 128/2018 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 23	Performanța energetică a clădirilor	Prevede modul de efectuare a inspecțiilor periodice ale sistemelor de încălzire.
		Articolul 24	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește care este conținutul Raportului de inspecție periodică a sistemului de încălzire.
		Articolul 25, 26	Performanța energetică a clădirilor	Prevede modul de efectuare a Inspecțiilor periodice a sistemelor de climatizare și raportul de inspecție periodică a sistemului de climatizare.

9.	Legea nr. 128/2018 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 34	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește stimulente financiare pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor.
10.	Hotărârea Guvernului Nr. 301/2014 cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	Articolul 45	Protecția mediului	Stabilește instrumentele fiscale și economice în domeniul protecției mediului ambiant în vederea reducerii emisiilor de Gaz(e) cu efect de seră și atenuarea impactului schimbărilor climatice.
11.	Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării	Articolul 1	Sectorul energiei termice	Stabilește activitățile specifice sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică, menite să îmbunătățească eficiența energetică a întregii economii și să diminueze impactul negativ al sectorului termoeenergetic asupra mediului, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor de cogenerare.

Sectorul rezidențial

12.	Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică	Articolul 14	Eficiența Energetică	Prevede că renovarea fondului imobiliar național se efectuează în termenele și condițiile stabilite în Strategia sectorială pentru renovarea fondului imobiliar național pe termen lung.
13.	Legea nr. 128/2018 privind performanța energetică a clădirilor	Articolul 5	Performanța energetică a clădirilor	Stabilește direcțiile prioritare ale politicii de stat în domeniul eficienței energetice a clădirilor.
14.	Legea nr. 44/ 2014 privind etichetarea produselor cu impact energetic	Articolul 1	Etichetarea Energetică	Stabilește cadrul de reglementare a unor măsuri naționale privind etichetarea și informațiile standard despre produse cu impact energetic, destinate utilizatorilor finali, în special privind consumul de energie.

Sectorul industrie

15.	Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică	Articolul 19 alin.(2)	Management energetic	Stabilește că întreprinderile mari, care implementează un sistem de management energetic sau de mediu sînt scutite de la elaborarea auditului energetic.
16.	Hotărârea Guvernului Nr. 833/2011 privind	Secțiunea 4 al capitolului IV	Sectorul industriei	Prevede cîteva obiective cu privire la stimularea investițiilor

	aprobarea Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020			în sectorul industrial vizînd reutilarea instalațiilor tehnologice cu randament scăzut și utilizarea de echipamente, utilaje și tehnologii cu un consum mai redus de energie.
17.	Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării	Articolul 6	Sectorul energiei termice	Promovează susținerea prin intermediul statului, al autorităților publice centrale și locale a inițiativelor private și atragerea investițiilor private în sectorul termoelectric.
18.	Legea nr. 151/2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic	Articolul 1	Proiectare ecologică	Stabilește cerințe pentru produsele cu impact energetic introduse pe piață și/sau puse în funcțiune, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă, creșterea eficienței energetice și a nivelului de protecție a mediului, precum și la sporirea securității furnizării energiei.
Sectorul transporturi				
19.	Hotărîrea Guvernului nr. 827/2013 cu privire la aprobarea Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022	-	Sectorul rutier	Stabilește obiective specifice pentru sectorul rutier, care contribuie la acumularea economiilor de energie.
20.	Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 160/2018	Capitolul III	Sectorul transport durabil	Stipulează un șir de acțiuni care trebuie întreprinse pentru reducerea, pînă în anul 2020, a poluării aerului cu 30% prin dezvoltarea transportului durabil, inclusiv prevede elaborarea de stimulente fiscale pentru importul mașinilor cu motor electric și hibride, precum și dezvoltarea infrastructurii naționale necesare pentru autovehiculele electrice.
21.	Hotărîrea Guvernului nr. 1470/2016 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pînă în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	-	Sectorul transport feroviar	Prevede ca și obiective specifice reducerea necondiționată, pînă în anul 2030, a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul transporturi cu 30% și reducerea de gaze cu efect de seră condiționată pînă la 40% comparativ cu anul 1990 care implicit duc la obținerea economiilor de energie.

5. Finanțarea măsurilor de eficiență energetică

Toate detaliile necesare cu privire la instrumentele disponibile de finanțare sînt prezentate în subcapitolul de mai jos, sumarul include informații despre sursele de finanțare disponibile și preconizate pentru sectorul de eficiență energetică.

Denumirea acțiunii	Buget (milioane MDL)			Economii de energie (ktep)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Sectorul Rezidențial						
Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica)	36,0	3,4		0,35	0,03	
Sistemul termoelectric al mun. Bălți (SA “CET-Nord”)	8,7			0,08		
Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău		20,0	40,0		0,19	0,39
Creditarea s. rezidențial de către băncile comerciale locale	579	668	758	5,62	6,49	7,36
sub-TOTAL	623,7	691,7	797,6	6,1	6,7	7,7
Sectorul clădirilor publice						
Programul privind implementarea schemei de obligații în domeniul eficienței energetice în perioada 2019-2021	50,2	50,2	50,2	0,50	0,50	0,50
Programul bugetar: „Eficienta energetica si surse regenerabile” pentru perioada 2019-2021	84	100	80	0,83	0,99	0,79
Îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale din mun. Chișinău	40	200	200	0,40	1,98	1,98
Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate		23,9	11,9		0,24	0,12

Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare Regională	11,6	11,6	11,6	0,11	0,11	0,11
Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica)	36,0	3,4		0,36	0,03	
Sistemul termoelectric al mun. Bălți (SA “CET-Nord”)						
Proiectul de îmbunătățire a eficienței energetice în Republica Moldova (Moldova Energy Efficiency Project)		100	300		1	3
Proiectul Băncii Mondiale de îmbunătățire a învățământului în Republica Moldova	67			0,7		
Proiectul de eficiență energetică implementat de către GIZ și UE (8 obiective)		252			0,4	
Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu	7	7				0,1
Proiecte-pilot și de promovare a eficienței energetice în clădiri implementate de operatorii de pe piața energetică (în special furnizorii de energie termică)	1	1	2	0	0,01	0,02
Creditarea s. public de către băncile comerciale locale	1,63	1,63	1,63	0,02	0,02	0,02
sub-TOTAL	297	749	656	2,9	5,279	6,6
Sectorul public (iluminat public stradal)						
Programul bugetar: „Eficiență energetică și	6	10		0,06	0,10	

surse de energie regenerabilă“							
Proiecte de eficiență energetică finanțate din mijloacele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare Regională	2	2	2	0,01	0,01	0,01	
Implementarea proiectelor de eficiență energetică în cadrul Convenției Primarilor pentru Energie și Mediu	10			0,10			
Mijloace bugetare planificate și atrase de către autoritățile administrației publice locale	2	2	2	0,01	0,01	0,01	
sub-TOTAL	19	13	3	0,19	0,13	0,03	
Sectorul public (apa și canalizare)							
Reabilitarea Stației de epurare a apelor uzate și linia nouă de tratare a nămolului	156	312	312	1,54	3,08	3,08	
sub-TOTAL	156	312	312	1,54	3,08	3,08	
Sectorul industrial							
Linia de finanțare EU4Business	100	100	100	1,88	1,88	1,88	
Finațarea proiectelor de eficiență energetică în sectorul industrial		60	100		1,13	1,88	
Linia de finanțare GreenForGrowth	30	30	30	0,56	0,56	0,56	
Linie de finațare a proiectelor de eficiență energetică în domeniul industrial.			20			0,38	
Inițiative UNIDO incluse în CPF 2018-2023		20	20		0,38	0,38	
Creditarea s. industrial de către băncile comerciale locale	335	302	269	16,76	15,11	13,47	
Creditarea agriculturii de către băncile comerciale locale	156	168	180	0,73	0,79	0,84	
sub-TOTAL	621	680	719	19,93	19,85	19,39	
Sectorul transport							

Proiectul de modernizare a transportului public din mun. Bălți		50	46		0,01	0,01
Creditarea s. transporturi de către băncile comerciale locale	23	24	26	0,11	0,11	0,12
sub-TOTAL	23	74	72	0,11	0,12	0,13
Sectorul energetic						
Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău (în cadrul SA Termoelectrica), inclusiv planurile de investiții ale SA.	750,0	200,0	200,0	3,41	0,91	
Sistemul termoelectric al mun. Bălți (SA “CET-Nord”)	59,0	0	0	0,27	0	0
Planurile de investiții ale SA “CET-Nord”	30,0	30,0	30,0	0,14	0,14	0,14
Proiectul de dezvoltare a rețelei electrice de transport a Î.S. “Moldelectrica”, inclusiv planurile de investiții ale IS	267	267	267	1,07	1,07	1,07
Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a energiei electrice	552	552	552	0,9	0,9	0,9
Planurile de investiții ale operatorilor de distribuție a gazelor naturale	250	250	250	2,1	2,1	2,1
sub-TOTAL	1909	1300	1300	7,887	5,118	4,21
TOTAL	3648	3820	3859	39	40	41

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate pentru anii 2019-2021

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale pentru anii 2019-2021, a fost elaborat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului sunt determinate de prioritățile actuale ale statului îndreptate spre consolidarea și sporirea securității energetice a țării prin creșterea eficienței energetice obiectiv strategic al politicii energetice a statului datorită contribuției majore pe care o are la îmbunătățirea siguranței alimentării cu energie și a competitivității, la dezvoltarea durabilă, la economisirea resurselor energetice primare și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate pentru anii 2019-2021 este elaborat în temeiul art.14 al Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică și are ca obiectiv principal renovarea anuală a unei anumite suprafețe a clădirilor din domeniul public al statului, încălzite și/sau răcite, în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate, astfel ca să fie îndeplinite cel puțin cerințele minime de performanță energetică prevăzute la art. 9 din Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor.

Astfel, în conformitate cu prevederile art.14 alin.(5) al legii menționate supra, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei este obligat să elaboreze, cu asistența autorității responsabile de implementarea politicilor în domeniul eficienței energetice, Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate, în care să includă, pentru următorii 3 ani, lista clădirilor care urmează să fie renovate, măsurile de eficiență energetică ce urmează să fie întreprinse pentru renovarea clădirilor respective și cheltuielile estimative necesare pentru realizarea acestor măsuri, inclusiv cele conexe indispensabile de consolidare a clădirii, rata anuală de renovare, precum și mărimea contribuțiilor necesare pentru efectuarea renovării.

Lista clădirilor care urmează să fie renovate va cuprinde informații cu privire la suprafața totală în metri pătrați a fiecărei clădiri și cu privire la performanța energetică a acesteia sau alte date energetice relevante. La întocmirea listei va fi acordată prioritate clădirilor cu performanța energetică cea mai scăzută, în limita posibilităților economice, ținând cont de raportul cost-beneficiu și de posibilitatea implementării în acest sens a contractelor de performanță energetică.

De asemenea, menționăm că, în conformitate cu prevederile art.9 rata anuală de renovare constituie 1% din suprafața totală a clădirilor din domeniul public al statului, cu o suprafață totală utilă de peste 250 m², în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate și care nu îndeplinesc, la data de 1 ianuarie a fiecărui an, cerințele minime de performanță energetică. În cazul în care suprafața clădirilor renovate pe parcursul unui an depășește 1% din suprafața totală a clădirilor din domeniul public al statului, încălzite și/sau răcite, în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate, excedentul va fi luat în calcul la determinarea ratei anuale de renovare pentru oricare dintre cei 3 ani care preced sau urmează după anul respectiv.

La determinarea ratei anuale de renovare pot fi luate în considerare clădirile noi din domeniul public al statului în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate, care înlocuiesc clădirile demolate în oricare dintre ultimii 2 ani precedenți sau clădirile care au fost vândute, demolate ori scoase din uz în oricare dintre ultimii 2 ani precedenți, ca urmare a utilizării mai intensive a altor clădiri.

Pentru a lua decizii cu privire la alegerea clădirilor, au fost luate în considerare următoarele criterii de selecție pentru lista scurtă și prioritizarea clădirilor a fi incluse în Program:

Nr.	Criteriu de evaluare	Comentariu	Magnitudinea criteriului
1	Consum specific de energie /energie livrată/	kWh/m ²	Până la +30%
2	Consum total de energie /consum primar de energie/	kWh	Până la +10%
3	Nesupusă reconstrucției în ultimii 5 ani /ultima reconstrucție nu mai târziu de anul 2013/	Dacă DA +10 % Dacă NU -10 %	+10%, -10%
4	Rata de ocupare: Utilizare – 100% Arendă/ ocupată - nu mai mult de 21%	Ocupată în proporție de minim 79% de instituțiile APC Dacă DA +20% Dacă NU - 50%	+20%, -50%
5	Suprafață mai mare de 500 m ²	Dacă DA +10 % Dacă NU-0 %	+10% 0%
6	Vizibilitatea edificiului	Dacă DA +10 % Dacă NU-0 %	+10% 0%
7	Posibile schimbări în drepturile de proprietar asupra imobilului	Dacă DA 0 % Dacă NU -100 %	-100%
8	Deschisă vizitatorilor	Dacă DA +10 % Dacă NU -10 % Aspecte neclare – 0%	+10%, -10%, 0%
TOTAL			100%

Lista scurtă a clădirilor analizate, din perspectiva performanței energetice a acestora și a criteriilor de mai sus, este plasată pe pagina web a Agenției pentru Eficiență Energetică.¹

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Reieșind din considerentul că proiectul derivă din necesitatea art.14 alin.(5) al Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică, principalele prevederi ale proiectului stabilesc următoarele:

- lista clădirilor care urmează să fie renovate;
- măsurile de eficiență energetică ce urmează să fie întreprinse pentru renovarea clădirilor respective;
- cheltuielile estimative necesare pentru realizarea acestor măsuri, inclusiv cele conexe indispensabile de consolidare a clădirii;
- rata anuală de renovare;

¹ <http://www.aee.md/en/home-page-ae/372-eficienta-energetica/instrumente-pentru-eficien-a-energetic/certificarea-performan-ei-energetice-a-cl-dirilor/556-inventarul-cl-dirilor-publice-de-inute-i-ocupate-de-c-tre-administra-ia-public-central>

- mărimea contribuțiilor necesare pentru efectuarea renovării.

4. Fundamentarea economico-financiară

Autoritățile administrației publice centrale de specialitate ale căror clădiri sînt incluse în lista clădirilor care urmează să fie renovate vor planifica în bugetul său cheltuielile necesare pentru a efectua lucrările de renovare în conformitate cu procedurile bugetare stabilite în Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014. Respectiv implementarea prevederilor proiectului, necesită alocarea de mijloace financiare de la bugetul de stat. Totodată, menționăm că suprafața cumulativă minimă aferentă obligației de renovare pentru anii 2019-2020 în cadrul Programului corespunde unei valori de 8.522 m².

Ținând cont de faptul că Republica Moldova, deocamdată, nu și-a asumat obligația de implementare a acestei obligații în perioada post 2020, respectivul Program se va axa doar pe următorii doi ani. În același timp, odată cu asumarea obligației de transpunere în legislația națională a Pachetului de acte normative „Clean Energy for All Europeans”², dezvoltat de către Comisia Europeană, Guvernul Republicii Moldova, prin intermediul ministerului de resort, va actualiza respectivul program prin introducerea unei obligații și pentru anul 2021.

De asemenea, menționăm că Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate prevede reabilitarea, în perioada 2019-2020, a clădirilor incluse în tabelul de mai jos, presupune reabilitarea unei suprafețe de cca. 9.223 m² și o investiție estimativă de cca. 23.899.000 MDL. Astfel, clădirile respective au fost selectate de către un grup de lucru instituit de către Agenția pentru Eficiență Energetică în baza criteriilor de selecție pentru lista scurtă și prioritizarea clădirilor a fi incluse în Program iar suma necesară pentru renovare urmează a fi planificată de Casa Națională de Asigurări Sociale în bugetul de stat (eventual, în cadrul exercițiului de rectificare din anul 2019), cu suportul Ministerului Economiei și Infrastructurii.

Nr.	Denumirea clădirii, instituția, adresa	Suprafața totală - rata de renovare	Investiție totală
		[m ²]	[MDL]
1	Casa Națională de Asigurări Sociale, Aparatul Central – str. Gheorghe Tudor, 3	5.698	15.007.000
2	Casa Națională de Asigurări Sociale - Casa Teritorială sec. Botanica – str. Burebista, 108	3 525	8.892.000

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Promovarea prezentului proiect de act normativ reprezintă un instrument de punere în aplicare a prevederilor art.14 alin.(5) al Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică și se încadrează în categoria actelor normative secundare de implementare a acesteia.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul a fost supus avizării și consultării publice conform art. 32 din Legea 100/2017 cu privire la actele normative, fiind plasat pe pagina web a Ministerului Economiei și Infrastructurii www.mei.gov.md la compartimentul Transparență/ Anunțuri de proiecte și consultări publice.

7. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul nu este supus expertizei anticorupție conform art. 35 din Legea 100/2017, deoarece în conformitate cu prevederile Hotărîrii Guvernului nr.33/2007 cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici, programul nu se supune expertizei anticorupție.

² <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>

8. Constatările expertizei juridice

Proiectul a fost supus expertizei juridice conform art. 37 din Legea 100/2017, fiind efectuată expertiza de către Ministerul Justiției.

9. Alte expertize

Proiectul nu conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în contextul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, astfel decăzând necesitatea examinării acestuia de către Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător. De asemenea, proiectul nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate în condițiile Legii 100/2017.

Secretar general de stat

Iulia COSTIN

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

**HOTĂRÎRE nr.
din _____
Chişinău
privind aprobarea Programului cu privire la implementarea obligaţiei privind renovarea
clădirilor autorităţilor administraţiei publice centrale de specialitate
pentru anii 2019-2021**

În temeiul art.14 alin. (7) al Legii nr.139/2018 cu privire la eficienţa energetică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, Nr. 309-320, art.476), Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă „Programul cu privire la implementarea obligaţiei privind renovarea clădirilor autorităţilor administraţiei publice centrale de specialitate pentru anii 2019-2021”, conform anexei;

2. Implementarea Programului se atribuie autorităţilor administraţiei publice centrale de specialitate ale căror edificii sînt incluse în lista clădirilor care urmează să fie renovate.

3. Cheltuielile de implementare a acţiunilor incluse în Program se acoperă din contul şi în limita alocaţiilor aprobate autorităţilor administraţiei publice centrale respective în legile bugetului de stat anuale.

4. Ministerul Economiei şi Infrastructurii urmăreşte angajamentele asumate de către Republica Moldova în cadrul Tratatului de constituire a Comunităţii Energetice şi, la necesitate, propune modificarea obligaţiei pentru cel de al treilea an al programului.

5. Lista clădirilor care urmează să fie renovate se publică pe pagina web oficială a Agenţiei pentru Eficienţă Energetică.

6. Agenţia pentru Eficienţă Energetică va oferi subiecţilor Programului, la solicitare, suportul informaţional şi logistic necesar în vederea implementării măsurilor de eficienţă energetică ce urmează să fie întreprinse pentru renovarea clădirilor respective.

7. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Economiei şi Infrastructurii.

Prim-ministru

Pavel FILIP

Contrasemnează:

Ministru al economiei şi infrastructurii

Chiril Gaburici

Ministrul finanţelor

Ion Chicu

Nr. _____. Chisinau, 15 februarie 2019.

PROGRAMUL

cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate pentru anii 2019-2021

CAPITOLUL I. IDENTIFICAREA PROBLEMEI

Subiectul eficienței energetice este unul de prioritate de pe agenda energetică a Republicii Moldova, în contextul acoperirii, din import, a unei ponderi considerabile (la nivelul a 75%, conform datelor statistice oficiale valabile pentru anul 2016) din consumul de resurse energetice. Prin adoptarea Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică, autoritățile naționale au confirmat preocuparea față de eficientizarea consumului de resurse energetice în sectoarele economiei naționale și stabilirea unor principii de evoluție după vectorii dezvoltării durabile.

Adoptarea Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică a fost realizată în contextul activităților Ministerului Economiei și Infrastructurii de armonizare a legislației Republicii Moldova în domeniul eficienței energetice cu acquis-ul Uniunii Europene din sectorul respectiv, și anume de transpunere a Directivei 27/2012/UE cu privire la eficiența energetică, precum și a angajamentelor asumate de către Republica Moldova în cadrul Tratatului Comunității Energetice și a Acordului de Asociere.

Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică urmărește instituirea unui cadru juridic adecvat pentru promovarea consumului rațional de energie în toate sectoarele de consum a resurselor energetice, bazându-se pe următorii piloni:

- consolidarea cadrului instituțional responsabil de implementarea politicilor în domeniul eficienței energetice, prin reorganizarea Agenției pentru Eficiență Energetică prin fuziune (absorbție) cu Fondul pentru Eficiență Energetică (în calitate de instituție absorbită);
- implementarea conceptului de „scheme de obligații de eficiență energetică”;
- elaborarea obligatorie a auditurilor energetice de către companiile mari din economia națională, în calitate de instrumente de conștientizare a importanței consumului rațional, dar și a oportunităților existente de raționalizare a acestuia;
- fortificarea rolului autorităților publice locale în implementarea politicilor de eficiență energetică, implicit a managerilor energetici;
- promovarea eficienței energetice în procedurile de achiziții publice;
- promovarea contractelor de performanță energetică, în calitate a acestora de instrumente de piață de finanțare a domeniului;
- consolidarea rolului exemplar al clădirilor publice deținute de către autorităților administrației publice centrale de specialitate.

Obligația de renovare a 1% din suprafața clădirilor din domeniul public al statului, în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate, și care se implementează în mod separat de schema de obligații de eficiență energetică, presupune conștientizarea, de către Guvern și autoritățile responsabile, a rolului important pe care îl au clădirile în formarea balanței energetice, precum și imperativul întreprinderii de acțiuni de

eficientizare a consumului în cadrul edificiilor publice în vederea creșterii gradului de conștientizare a publicului larg asupra importanței problematicei respective.

Astfel, îmbunătățirea eficienței energetice a fondului existent de clădiri din domeniul public, atingerea obiectivelor naționale referitoare la eficiența energetică și a obiectivelor de dezvoltare durabilă, a impulsionat inițierea elaborării Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate (în continuare – Program) cu finanțare din bugetul de stat.

CAPITOLUL II. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE PROGRAMULUI

1. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate are drept scop onorarea angajamentului Republicii Moldova asumat prin Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică, de renovare anuală a unei rate de 1% din suprafața totală a clădirilor din domeniul public al statului, cu o suprafață totală utilă de peste 250 m², în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate.

2. Pentru realizarea scopului sânt stabilite următoarele obiectivele specifice ale Programului:

- a) stabilirea obiectului Programului cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate, precum și a efortului necesar a fi depus în vederea realizării acestuia;
- b) identificarea beneficiarilor Programului și stabilirea rolului acestora în vederea implementării Programului;
- c) promovarea rolului exemplar al clădirilor din domeniul public al statului, în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate ;

3. Programul prevede realizarea, în perioada 2019-2020, a măsurilor ce se impun în vederea renovării anuale a unei rate de 1% din suprafața totală a clădirilor din domeniul public al statului, în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice centrale de specialitate (în continuare - *clădiri deținute și/ sau ocupate de către autoritățile publice centrale*).

CAPITOLUL III. ACȚIUNILE CE URMEAZĂ A FI ÎNTREPRINSE ÎN VEDEREA REALIZĂRII PROGRAMULUI

4. Programul prevede, în baza informației oferite de către autoritățile administrației publice centrale de specialitate, că obligația de renovare anuală a unei rate de 1% din suprafața totală a clădirilor din domeniul public al statului corespunde reabilitării termice a unei suprafețe de 4.261 m², astfel încât acestea să corespundă cerințelor minime de performanță energetică stabilite în conformitate cu Legea nr. 128/2014 privind performanța energetică a clădirilor.

5. Suprafața cumulativă minimă aferentă obligației de renovare pentru anii 2019-2020 în cadrul Programului corespunde unei valori de 8.522 m².

6. Programul cu privire la implementarea obligației privind renovarea clădirilor autorităților administrației publice centrale de specialitate prevede reabilitarea, în perioada 2019-2020, a clădirilor incluse în tabelul de mai jos, care presupunea reabilitarea unei suprafețe de cca. 9.223 m² și o investiție estimativă de cca. 23.899.000 MDL.

Nr.	Denumirea clădirii, instituția, adresa	Suprafața totală - rata de renovare	Investiție totală
		[m ²]	[MDL]
1	Casa Națională de Asigurări Sociale, Aparatul Central – str. Gheorghe Tudor, 3	5.698	15.007.000
2	Casa Națională de Asigurări Sociale - Casa Teritorială sec. Botanica – str. Burebista, 108	3 525	8.892.000

7. Instituțiile publice menționate la punctul 7 pot solicita suportul informațional și logistic al Agenției pentru Eficiență Energetică la implementarea Programului, prin instituirea de către aceasta a unui grup de lucru responsabil de implementarea Programului.

8. Instituțiile menționate la pct. 7 întreprind acțiunile necesare în vederea planificării în bugetul de stat a resurselor financiare necesare pentru implementarea Programului și atingerea obiectivelor acestuia.

9. În sensul prevederii de la art. 14, alin. (13) al Legii nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică, beneficiarii Programului pot aplica contracte de performanță energetică pentru realizarea măsurilor de eficiență energetică și de valorificare a surselor regenerabile de energie.

10. Programul prevede implementarea unui set de măsuri de eficientizare a consumului de energie în cadrul instituțiilor menționate în tabelul de la punctul 7, în vederea atingerii unui nivel minim de performanță energetică, și anume:

- a) Izolarea pereților;
- b) Izolarea acoperișului;
- c) Înlocuirea tâmplăriei exterioare (geamuri și uși);
- d) Modernizarea Punctului Termic individual și a sistemului intern de încălzire;
- e) Modernizarea sistemului de ventilare mecanică, precum și introducerea sistemului de recuperare a căldurii;
- f) Modernizarea sistemului intern de iluminat.

11. Implementarea Programului în cadrul clădirilor listate în tabelul de la punctul 7 prevede atingerea unor economii de energie estimate, în baza rapoartelor de audit energetic efectuate, la cca. 662.965 kWh/ an, după cum urmează:

Instituția	Resursă energetică	Consumul REAL (până la reabilitare)	Consum ESTIMAT (după renovare)	Economii de energie
		[kWh/an]	[kWh/an]	[kWh/an]
Casa Națională de Asigurări Sociale, Aparatul Central	Electricitate	510.134	397.905	112.229
	Energie termică (SACET)	479.303	191.721	287.582
	<i>Performanță energetică</i>	<i>182,9 kWh/m²</i>	<i>109 kWh/m²</i>	
Casa Națională de Asigurări Sociale - Casa Teritorială sec. Botanica	Electricitate	270.427	205.525	64.902
	Energie termică (SACET)	330.420	132.168	198.252
	<i>Performanță energetică</i>	<i>170,5 kWh/m²</i>	<i>95,8 kWh/m²</i>	
TOTAL		1.590.284	927.319	662.965

12. Programul prevede realizarea măsurilor preparatorii (elaborarea auditului energetic detaliat, elaborarea documentației tehnice aferente intervențiilor planificate) în anul 2019, precum și implementarea măsurilor de eficiență energetică în anul 2020, după cum urmează:

Lot Nr.	Domeniul de aplicare al achizițiilor	Investiții, MDL		
		Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
1	Audit energetic și proiectare detaliată pentru: Casa Națională de Asigurări Sociale Aparatul Central – str. Gheorghe Tudor, 3	Aprobarea Programului de către Guvern	1.203.560	
2	Audit energetic și proiectare detaliată pentru: Casa Națională de Asigurări Sociale - Casa Teritorială sec. Botanica –str. Burebista, 108		711.360	
3	Implementare - contract de construcție bazat pe un proiect detaliat: Casa Națională de Asigurări Sociale Aparatul Central – str. Gheorghe Tudor, 3			13.803.440
4	Implementare - contract de construcție bazat pe un proiect detaliat: Casa Națională de Asigurări Sociale - Casa Teritorială sec. Botanica – str. Burebista, 108			8.180.640
TOTAL	Total investiție anuală		1.914.920	21.984.080
<i>Total</i>	<i>Ponderi cheltuieli</i>		<i>cca. 8%</i>	<i>92%</i>

13. Beneficiarii Programului, cu suportul Agenției pentru Eficiență Energetică, elaborează un plan de acțiuni detaliat pentru realizarea Programului, care va conține următoarele etape și termeni orientativi de realizare:

#	Etapă proiectului	Începutul etapei	Sfârșitul etapei
1.	Elaborarea documentelor (caiet de sarcini) necesare pentru procurarea serviciilor de audit energetic	01/01/19	30/01/19
2.	Organizarea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice	01/02/19	28/02/19
3.	Elaborarea auditului energetic detaliat	01/03/19	15/04/19
4.	Elaborarea documentelor (caiet de sarcini) necesare pentru procurarea serviciilor de proiectare	15/04/19	15/05/19
5.	Organizarea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice pentru procurarea serviciilor de elaborare a documentației tehnice (proiectul tehnic și devizul de cheltuieli)	15/05/19	15/07/19
6.	Elaborarea documentației tehnice (proiectul tehnic și devizul de cheltuieli)	15/07/19	15/09/19
7.	Organizarea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice pentru implementarea măsurilor de eficientizare a consumului de resurse energetice la obiectivele Programului	15/09/19	15/11/19
8.	Implementarea măsurilor de eficiență energetică	01/12/19	15/09/20
9.	Punere în funcțiune/darea în exploatare	15/09/20	30/09/2020
10.	Perioada monitorizare post-implementare și raportare	01/10/20	30/06/22

CAPITOLUL IV. INDICATORII DE PROGRES ȘI DE PERFORMANȚĂ

14. Raportarea progresului implementării programului și monitorizarea indicatorilor de performanță aferenți acestuia implică urmărirea realizării calendarului orientativ prezentat la punctul 14, precum și atingerii următoarelor activități:

Activitatea monitorizată	Raportor	Instituția vizată de raport	Indicatorul de evaluare a finalității, %
Elaborarea auditului energetic detaliat	GL / Instituție	MEI	5%
Elaborarea documentației tehnice (proiectul tehnic și devizul de cheltuieli)	GL / Instituție	MEI	10%
Organizarea procedurii de licitație publică pentru selectarea antreprenorului	GL / Instituție	MEI	13%
Semnarea contractului de lucrări și servicii	GL / Instituție	MEI	15%
Punere în funcțiune/ darea în exploatare a lucrărilor asupra edificiului	GL / Instituție	MEI	98%
Raportarea post-implementare	GL / Instituție	MEI	100%

15. Agenția pentru Eficiență Energetică monitorizează consumul de resurse energetice la beneficiarii Programului pînă și după implementarea măsurilor de eficiență energetică și le diseminează publicului larg.

CAPITOLUL V. PROCEDURA DE RAPORTARE ȘI EVALUARE

16. Beneficiarii Programului pune la dispoziția Agenției pentru Eficiență Energetică toată informația necesară pentru monitorizarea indicatorilor de performanță energetică aferenți clădirilor și asigură accesul publicului la informația relevantă.

17. Anual, pînă la data de 1 aprilie a anului de gestiune, Agenția pentru Eficiență Energetică raportează organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, în baza informației recepționate de la beneficiarii Programului și a celei obținute în urma întreprinderii măsurilor de monitorizare, a rezultatelor înregistrate pentru perioada analizată.